

Percepcija kohezijske politike Europske unije

Strmečki, Helena

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:992144>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-16**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
„Dr. Mijo Mirković“

HELENA STRMEČKI

**PERCEPCIJA KOHEZIJSKE POLITIKE
EUROPSKE UNIJE**

Završni rad

Pula, 2020.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
„Dr. Mijo Mirković“

HELENA STRMEČKI

**PERCEPCIJA KOHEZIJSKE POLITIKE
EUROPSKE UNIJE**

Završni rad

JMBAG: 0303057822, redovita studentica

Studijski smjer: Ekonomija

Predmet: Regionalna ekonomika

Znanstveno područje: društvene znanosti

Znanstveno polje: ekonomija

Znanstvena grana: opća ekonomija

Mentorica: izv. prof. dr. sc. Lela Tijanić

Pula, rujan 2020.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana Helena Strmečki, kandidatkinja za prvostupnika ekonomije, ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli, 24. rujna 2020. godine

IZJAVA

o korištenju autorskog djela

Ja, Helena Strmečki dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom "Percepcija kohezijske politike Europske unije" koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu sa Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, 24. rujna 2020.

Potpis

SADRŽAJ

1. UVOD	1
1.1. Predmet i cilj rada.....	1
1.2. Metode istraživanja	2
1.3. Struktura i sadržaj rada.....	2
2. KOHEZIJSKA POLITIKA EUROPSKE UNIJE	3
2.1. Ciljevi i zadaci kohezijske politike Europske unije.....	3
2.2. Svrha kohezijske politike Europske unije	10
2.3. Provedba kohezijske politike Europske unije	13
2.4. Kohezijska politika Europske unije kao instrument razvoja Republike Hrvatske.....	19
3. REZULTATI KOHEZIJSKE POLITIKE	20
3.1. Gospodarska kohezija	20
3.2. Socijalna kohezija.....	24
3.3. Teritorijalna kohezija.....	27
4. ISTRAŽIVANJA JAVNOG MNIJENJA EUROPSKE UNIJE	30
5. ISTRAŽIVANJA PERCEPCIJE KOHEZIJSKE POLITIKE	35
5.1. Istraživanje Eurobarometra o percepciji kohezijske politike	35
5.2. Rezultati istraživanja	36
5.2.1. Rezultati na razini Europske unije	36
5.2.2. Rezultati za Republiku Hrvatsku	42
6. ZAKLJUČAK	50
POPIS LITERATURE	51
POPIS SLIKA	54
POPIS TABLICA	54
POPIS GRAFIKONA	54
SAŽETAK	56
SUMMARY	57

1. UVOD

1.1. Predmet i cilj rada

Europska unija (EU) osnovana je s ciljem okončanja čestih ratova i uspostave mira. Ciljevi EU su promicanje mira, vrijednosti i dobrobit građana zajednice. EU želi jamčiti slobodu, sigurnost i pravdu te održivi, ravnomjeran razvoj. Cilj je osigurati uravnoteženi gospodarski rast i stabilne cijene, kao i konkurentno gospodarstvo s visokim stopama zaposlenosti, što prepoznaju i države članice ili države kandidatkinje za ulazak u integraciju. Riječ je o velikoj zajednici, suočenoj sa suvremenim izazovima pa je potrebno osigurati i zaštitu okoliša, prilagođavati se promjenama, rješavati pitanja sigurnosti, demografske probleme i slično, na čemu se kontinuirano radi. Pored toga, cilj je EU boriti se protiv diskriminacije i socijalne isključenosti, uz istovremeno promicanje znanstvenog i tehnološkog napretka. EU također teži poštivanju kulture i jezične raznolikosti.

Uz sve navedene ciljeve, nastoji se jačati ekonomska, socijalna i teritorijalna kohezija te solidarnost među državama članicama. Međutim, EU se nedavno suočila i s izlaskom bitne države članice, Ujedinjenog Kraljevstva, uz ostale globalne promjene s kojima se kao integracija suočava, kao što su ekonomske krize i trenutno utjecaj pandemije s pratećim posljedicama.

Predmet istraživanja ovog rada odnosi se na analizu percepcije kohezijske politike EU. Kohezija se u ovom slučaju odnosi na prostorno ujednačen razvoj, što je jedan od temeljnih ciljeva EU. Konačan cilj kohezijske politike je promocija kohezije, uz podizanje konkurentnosti gospodarstva, odnosno smanjenje razlika u razvoju između zemalja i regija EU, ali i jačanje gospodarstva. Cilj je istraživanja predstaviti važnost proučavanja percepcije kohezijske politike EU. Pored toga, u radu se nastoji detaljnije analizirati rezultate procjene percepcije kohezijske politike, temeljem istraživanja javnog mnijenja u državama članicama EU i utvrditi je li se ona mijenjala s obzirom na različite izazove s kojima se EU suočava.

1.2. Metode istraživanja

Najvažniji izvori za pisanje ovog rada jesu znanstveni članci i ostale publikacije iz područja regionalne ekonomike, uz podatke koje prikuplja Eurobarometar tijekom istraživanja javnog mnijenja. Uz to, korišteni su različiti internet izvori vezani uz problematiku istraživanja. Znanstvene metode koje su korištene za potrebe pisanja završnog rada jesu sljedeće: metoda analize i sinteze, metoda indukcije i dedukcije, metoda deskripcije, metoda kompilacije, komparacije, generalizacije i metoda klasifikacije.

1.3. Struktura i sadržaj rada

Rad se sastoji od šest međusobno povezanih poglavlja. U uvodu je predstavljen predmet i cilj istraživanja, uz metode istraživanja te strukturu i sadržaj rada. U drugom su poglavlju analizirane osnovne značajke kohezijske politike. U tom su dijelu analizirani ciljevi i zadaci kohezijske politike te je predstavljena svrha kohezijske politike. Uz to, analizirana je provedba kohezijske politike. Poglavlje završava analizom kohezijske politike EU kao instrumenta razvoja Republike Hrvatske. U trećem poglavlju prikazani su ukratko odabrani rezultati provedbe kohezijske politike. Četvrto poglavlje odnosi se na istraživanja javnog mnijenja, dok je u petom poglavlju detaljnije riječ o istraživanjima percepcije kohezijske politike EU. U šestom poglavlju iznesen je zaključak. Na kraju rada nalazi se popis literature i popis ilustracija.

2. KOHEZIJSKA POLITIKA EUROPSKE UNIJE

2.1. Ciljevi i zadaci kohezijske politike Europske unije

EU je zajednica koja promiče sljedeće vrijednosti unutar zajednice¹:

- **Ljudsko dostojanstvo** – ono je nepovredivo i u srži temeljnih prava te ga je potrebno poštovati i zaštititi.
- **Sloboda** – sloboda kretanja pruža pravo na slobodno kretanje i boravak unutar EU.
- **Demokracija** – funkcioniranje EU-a temelji se na predstavničkoj demokraciji. Građani EU-a imaju pravo kandidirati se i glasati u svojoj zemlji.
- **Jednakost** – jednakost se odnosi na jednaka prava svih građana pred zakonom.
- **Vladavina prava** – EU se temelji na vladavini prava. Sve što EU čini temelji se na ugovorima o kojima su dobrovoljno i demokratski odlučile sve države članice. Pravo i pravda temelje se na neovisnom pravosuđu.
- **Ljudska prava** – ona su zaštićena Poveljom EU-a o temeljnim pravima. Uključuju pravo na slobodu od diskriminacije na temelju spola, rasnog ili etničkog podrijetla, vjere ili uvjerenja, invaliditeta, dobi ili seksualne orijentacije, pravo na zaštitu osobnih podataka i pravo na pristup pravosuđu.

U nastavku slijedi slikovni prikaz ciljeva EU-a (Slika 1).

¹ Europska unija (2020.) Ciljevi i vrijednosti EU-a. Dostupno na: https://europa.eu/european-union/about-eu/eu-in-brief_hr [Pristupljeno: 17. kolovoza 2020.]

Slika 1. Ciljevi Europske unije

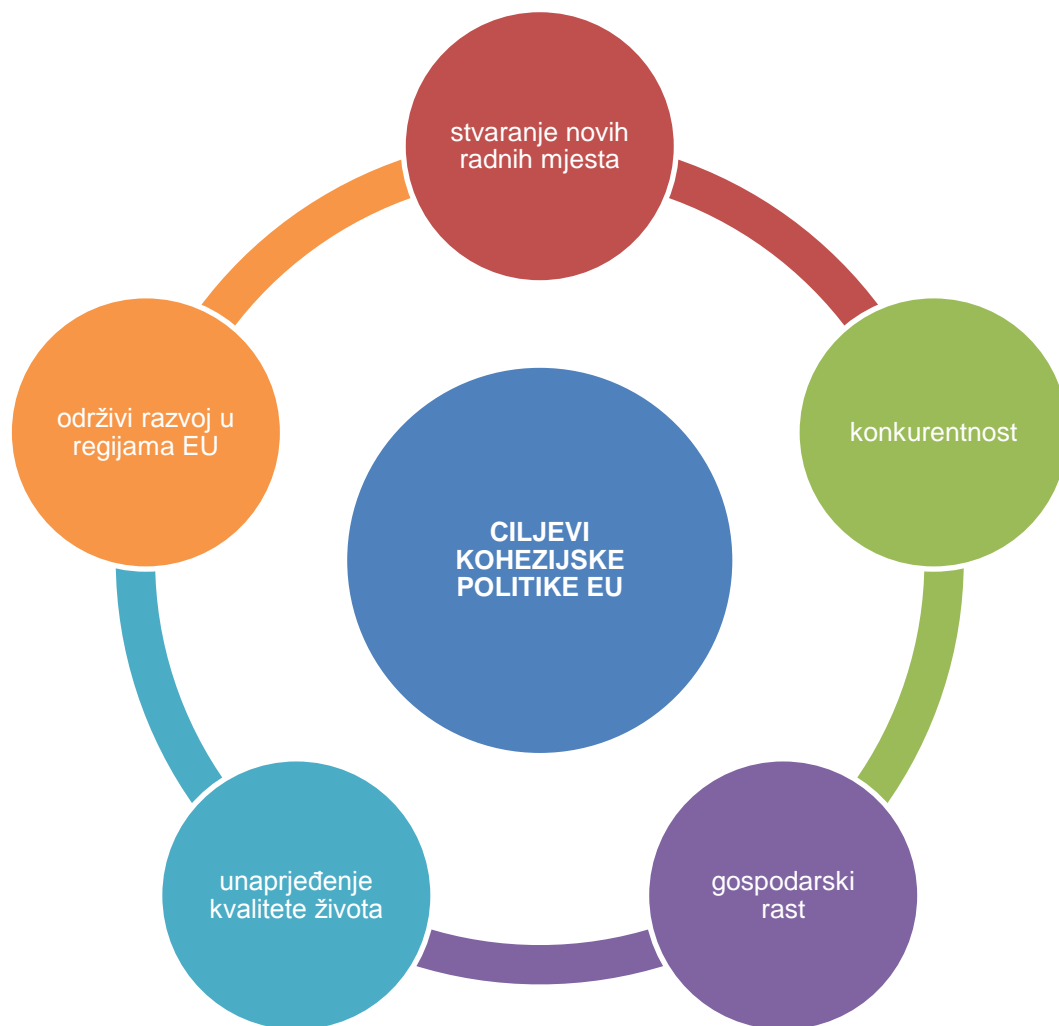

Izvor: obrada autorice prema Europska unija (2020.) Ciljevi i vrijednosti EU-a. Dostupno na: https://europa.eu/european-union/about-eu/eu-in-brief_hr [Pristupljeno: 17. kolovoza 2020.]

Zajednički cilj EU-a je uravnoteženje gospodarskog i društvenog razvoja, visoka razina zaposlenosti te zaštita prava i interesa građana. EU predstavlja specifičnu strukturu. Razlozi osnivanja su stvaranje uvjeta za trajni mir na europskom prostoru te novog poretka utemeljenog na zajedničkim interesima i na ugovorima koji jamče vladavinu prava i jednakost među svim državama. Uz to, cilj je EU uspostaviti ekonomsku i

monetarnu uniju čija je valuta euro. U konačnici, cilj je jačati ekonomsku, socijalnu i teritorijalnu koheziju te solidarnost među državama članicama. Navedeno upućuje na potrebu detaljnijeg sagledavanja kohezijske politike EU. Ciljevi kohezijske politike EU prikazani su u nastavku (Slika 2).

Slika 2. Ciljevi kohezijske politike Europske unije

Izvor: obrada autorice prema Plavi ured (2020.) Što je kohezijska politika EU?. Dostupno na: <https://plaviured.hr/sto-kohezijska-politika-eu/> [Pristupljeno: 15. kolovoza 2020.]

U konačnici, temeljni je cilj postizanje jednakosti. "Kohezijska politika jedan je od ključnih instrumenata za realiziranje ciljeva strategije Europa 2020. To je najveće ulaganje EU-a u realno gospodarstvo i glavni oslonac u trokutu gospodarske politike

EU-a, sastavljenom od fiskalne konsolidacije, strukturnih reformi i ulaganja u rast“.² U nastavku slijedi slikovni prikaz ključnih načela kohezijske politike (Slika 3).

Slika 3. Načela kohezijske politike Europske unije

Izvor: obrada autorice prema Europska komisija (2020c.) Načela regionalne politike. Dostupno na: https://ec.europa.eu/regional_policy/hr/policy/how/principles/ [Pristupljeno: 15. kolovoza 2020.]

Prvo načelo, koncentracija, zasniva se na tri ključna aspekta, a ona su: koncentracija sredstava, koncentracija napora te koncentracija izdataka. Veći dio sredstava namijenjen je najsiromašnijim zemljama i regijama.³ Nadalje, koncentracija napora definira ciljna ulaganja u glavne prioritete rasta. Ono se odnosi na područja: istraživanje i inovacije, informacijske i komunikacijske tehnologije (IKT), jačanje

² Europska komisija (2014.) Kohezijska politika 2014.-2020., Dobivanje zamaha. Panorama. br. 48. str. 5. Dostupno na: http://ec.europa.eu/regional_policy/information/panorama/index_hr.cfm [Pristupljeno: 15. kolovoza 2020.]

³ Europska komisija (2020c.) Načela regionalne politike. Dostupno na: https://ec.europa.eu/regional_policy/hr/policy/how/principles/ [Pristupljeno: 15. kolovoza 2020.]

konkurentnosti malih i srednjih poduzeća (MSP-ova) te podrška za prijelaz na gospodarstvo s malim udjelom ugljika. Posljednje navedeno, načelo koncentracije, odnosi se na koncentraciju izdataka. Na početku programskog razdoblja dodjeljuju se godišnja sredstva koja se moraju potrošiti u roku od dvije godine.⁴

Što se tiče programiranja, “ne financiraju se pojedinačni projekti. Financiraju se višegodišnji nacionalni programi usklađeni s ciljevima i prioritetima EU-a. Načelo partnerstva primjenjuje se na svim razinama postupka programiranja, od osmišljavanja, upravljanja i provedbe, do praćenja i ocjenjivanja”.⁵

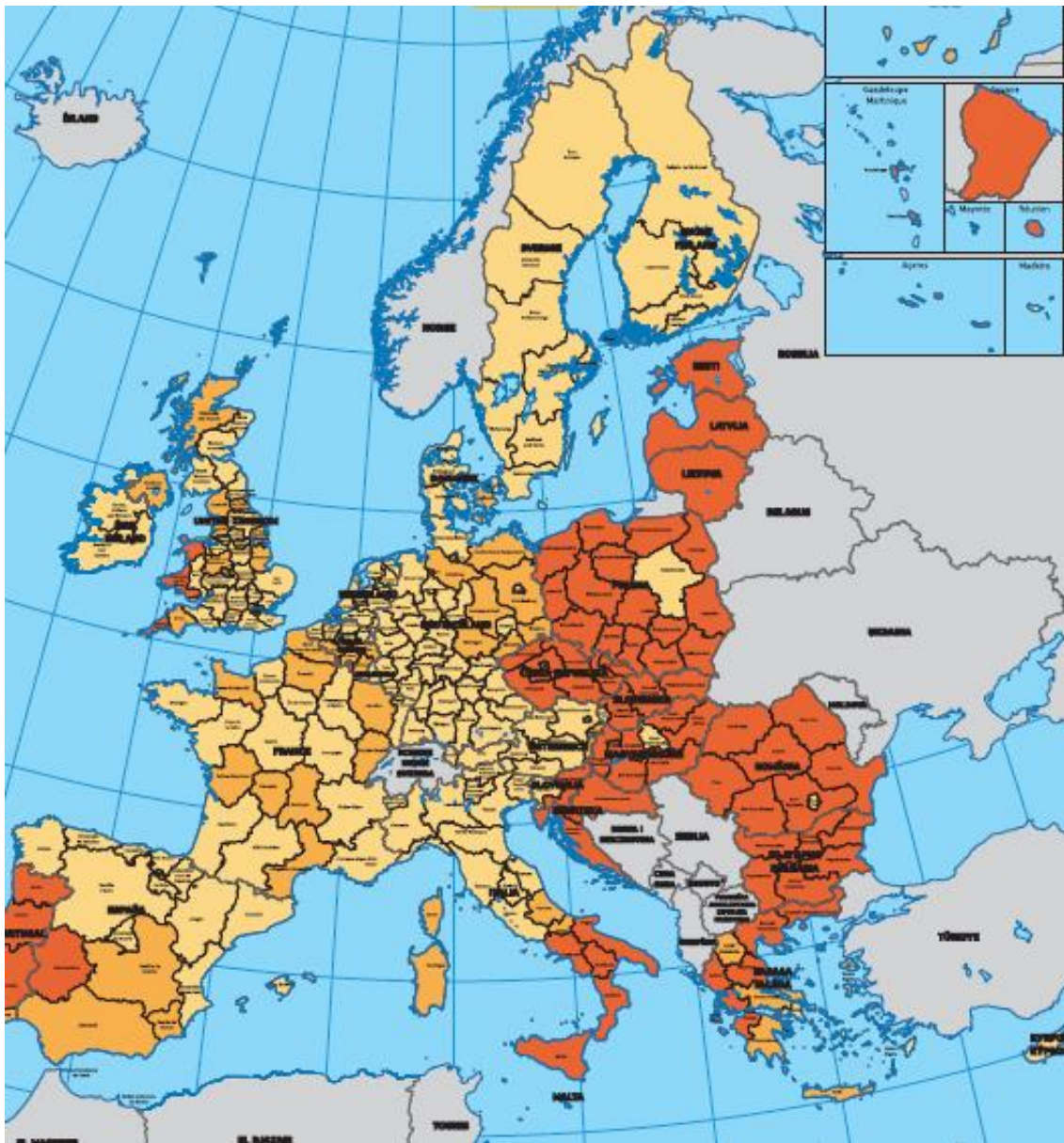
Što se tiče načela dodavanja, “financijska sredstva iz europskih strukturnih fondova ne smiju zamijeniti nacionalnu potrošnju država članica. Komisija u dogovoru sa svakom državom određuje visinu prihvatljive javne potrošnje koju treba održavati tijekom programskog razdoblja te provjerava pridržavanje dogovora sredinom programskog razdoblja i na kraju”.⁶ U nastavku slijedi slikovni prikaz karte prihvatljivosti prema strukturnim fondovima za razdoblje od 2014. do 2020. godine (Slika 4).

⁴ Loc. cit.

⁵ Loc. cit.

⁶ Loc. cit.

Slika 4. Prihvatljivost za financiranje iz strukturnih fondova Europske unije, 2014.-2020.

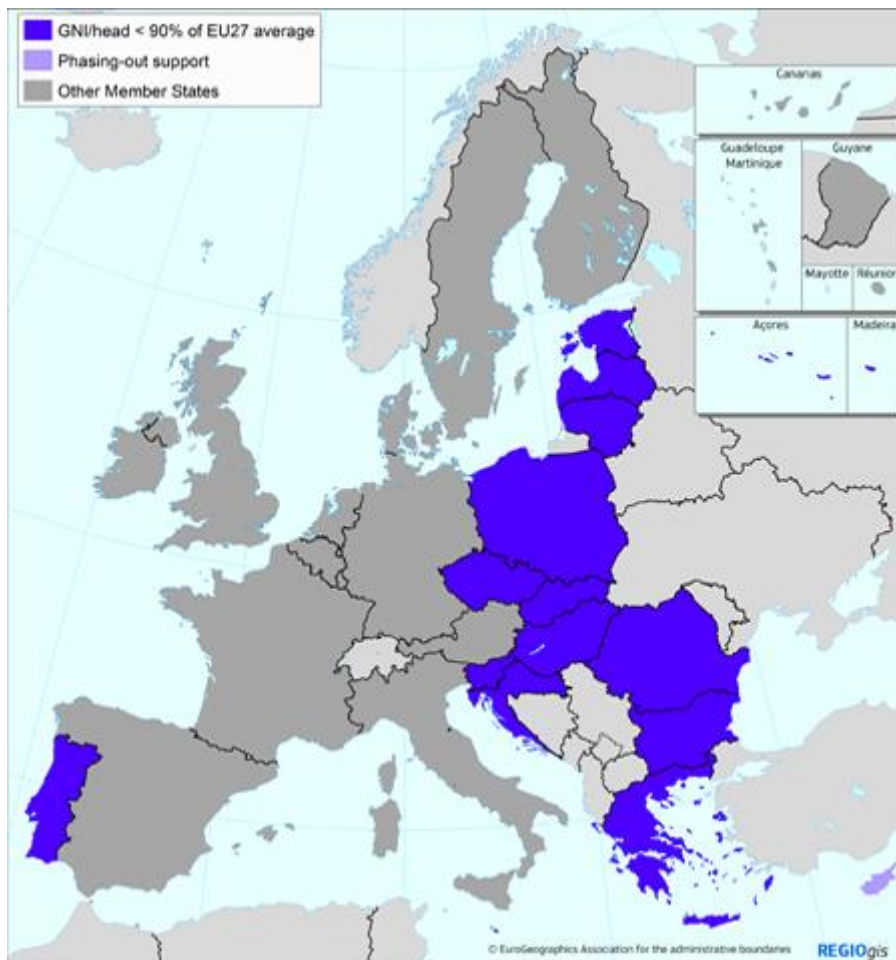

Izvor: Europska komisija (2020b.) Kohezijska politika prihvatljivosti 2014.-2020. Dostupno na: https://ec.europa.eu/regional_policy/hr/policy/how/is-my-region-covered/ [Pristupljeno: 15. kolovoza 2020.]

Najtamnija narančasta boja prikazuje manje razvijene regije, malo svjetlija boja prikazuje prijelazne regije, dok najsvjetlija prikazuje razvijenije regije. Prema slikovnom prikazu vidljivo je kako se Hrvatska nalazi u kategoriji zemalja s manje razvijenim regijama. U nastavku slijedi slikovni prikaz prihvatljivosti za financiranje iz Kohezijskog fonda EU, od 2014. do 2020. godine. Pravo na financiranje imaju države članice s bruto nacionalnim dohotkom manjim od 90% prosjeka EU-a (Slika 5). Za razdoblje od 2014.

- 2020. godine, Kohezijski fond je usmjeren na Bugarsku, Hrvatsku, Cipar, Republiku Češku, Estoniju, Grčku, Mađarsku, Latviju, Litvu, Maltu, Poljsku, Portugal, Rumunjsku, Slovačku i Sloveniju.

Slika 5. Prihvatljivost za financiranje iz Kohezijskog fonda u EU, 2014.-2020.

Izvor: Europska komisija (2020b.) Kohezijska politika prihvatljivosti 2014.-2020. Dostupno na: https://ec.europa.eu/regional_policy/hr/policy/how/is-my-region-covered/ [Pristupljeno: 15. kolovoza 2020.]

Tamnoplava boja označava područja čiji je bruto nacionalni dohodak po glavi stanovnika manji od 90% prosjeka EU27 te imaju pravo na financiranje iz Kohezijskog fonda. Svijetloplavi dio označava postupno ukidanje financiranja iz fonda, dok sivi dio prikazuje ostale države članice.

2.2. Svrha kohezijske politike Europske unije

Kako bi se postigao ukupni razvoj, EU naročito teži smanjenju razlika u stupnju razvoja pojedinih regija. Posebna se pozornost također daje ruralnim područjima, područjima koja su zahvaćena industrijskom tranzicijom te regijama koje su izložene prirodnim ili demografskih poteškoćama.⁷ “Od samog početka postoje velike teritorijalne i regionalne razlike unutar EU koje čine prepreke u integraciji i razvoju Europe. Već su Ugovorom iz Rima (1957.) uspostavljeni mehanizmi solidarnosti u obliku dvaju strukturnih fondova: Europskog socijalnog fonda (ESF) i Europskog fonda za smjernice i jamstva u poljoprivredi (EFSJP). Regionalni aspekti uvedeni su 1975. stvaranjem Europskog fonda za regionalni razvoj (EFRR). Godine 1994. osnovan je i Kohezijski fond”.⁸

“Kohezijska politika je investicijska politika EU kojom se promiče i podržava ukupan ravnomjeran razvoj država članica i njihovih regija te se smatra sinonimom regionalnoj politici EU-e”.⁹ Tri su temeljna prioriteta koja su ujedno i prioriteti Europe 2020 prema kojima se detaljnije usmjerava i provedba kohezijske politike¹⁰:

- pametan rast,
- održiv rast i
- uključiv rast.

Iz prioriteta prolaze ciljevi vezani uz: zapošljavanje, inovacije, klimatske promjene, obrazovanje i siromaštvo. Europska komisija je unutar Strategije predložila pet ciljeva koje EU mora doseći do kraja 2020. godine (Slika 6).

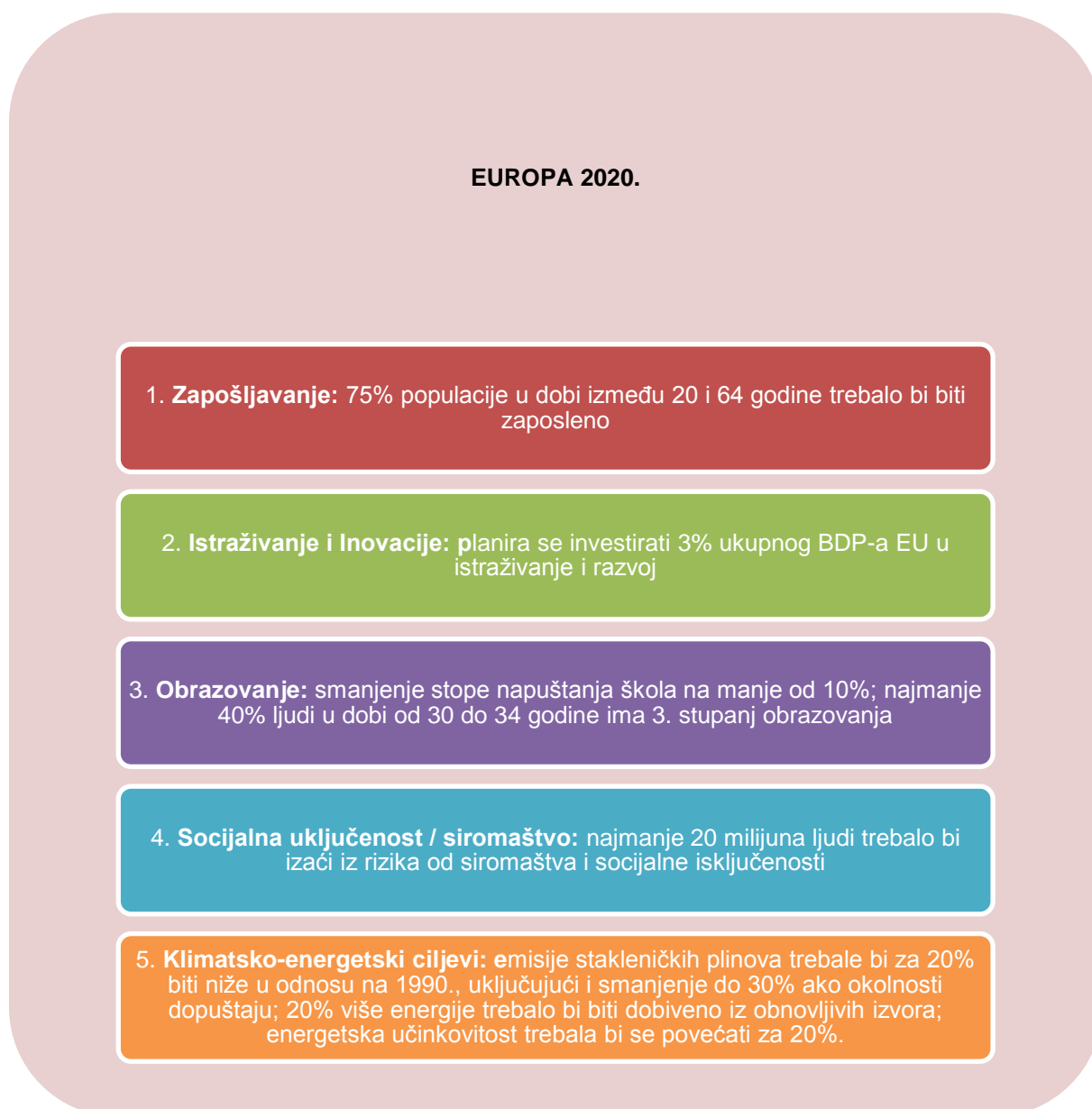
⁷ Ministarstvo uprave Republike Hrvatske (2020.) Kako se provodi regionalna i kohezijska politika Europske unije?. Dostupno na: <https://uprava.gov.hr/kako-se-provodi-regionalna-i-kohezijska-politika-europske-unije-14031/14031> [Pristupljeno: 17. kolovoza 2020.]

⁸ Loc. cit.

⁹ Savić, Z., Bukovac, S., Spahić, I. i Bobek, I. (2015): KOHEZIJSKA POLITIKA EUROPSKE UNIJE I HRVATSKA 2014. - 2020., Vodič kroz strateški okvir i pregled mogućnosti financiranja, Zagreb: Hrvatska gospodarska komora, str. 9.

¹⁰ Strukturni fondovi (2020b.) Europa 2020, Europska strategija za pametan, održiv i uključiv rast. Dostupno na: <https://strukturnifondovi.hr/wp-content/uploads/2017/03/Strategija-EUROPA-2020.-hr.pdf> [Pristupljeno: 17. kolovoza 2020.]

Slika 6. Ciljevi Europa 2020.

Izvor: obrada autorice prema Savić, Z., Bukovac, S., Spahić, I. i Bobek, I. (2015): KOHEZIJSKA POLITIKA EUROPSKE UNIJE I HRVATSKA 2014. - 2020., Vodič kroz strateški okvir i pregled mogućnosti financiranja, Zagreb: Hrvatska gospodarska komora, str. 9-10.

Još uvijek nije kraj 2020. godine, no već sada je prema mišljenju autorice jasno kako ciljevi neće biti ostvareni u potpunosti. U nastavku slijedi tablični prikaz Strategije Europe 2020. i ciljevi za Hrvatsku (Tablica 1).

Tablica 1. Strategija Europa 2020. i Hrvatska

PRIORITET	EU 2012.	EU cilj 2020.	RH 2012.	RH cilj 2020.
ZAPOSLENOST				
Zaposlenost, % populacije u dobi 24-60	68,5	75	55,4	62,9
ISTRAŽIVANJE I RAZVOJ				
BDP za istraživanje i razvoj, % BDP	2,06	3	0,75	1,4
KLIMATSKO-ENERGETSKI CILJEVI				
Emisije stakleničkih plinova, Indeks 1990=10	83,07	80	89,12	106
Udio OIE u ukupnoj potrošnji energije, %	13,0	20	16,8	20
Potrošnja primarne energije (TOE)	1.593,0	1.474	71,3	-
Konačna potrošnja energije (TOE)	1.103,3	1.078	5.902	-
OBRAZOVANJE				
Broj osoba koje rano napuštaju obrazovanje, %	12,8	10	4,2	4
Tercijarno obrazovanje, %	35,8	40	23,7	35
SIROMAŠTVO/SOCIJALNA ISKLJUČENOST				
Broj rizičnih osoba od siromaštva i socijalne isključenosti izraženi u tisućama	123,104	103,104	1,370	1,220

Izvor: Savić, Z., Bukovac, S., Spahić, I. i Bobek, I. (2015): KOHEZIJSKA POLITIKA EUROPSKE UNIJE I HRVATSKA 2014. - 2020., Vodič kroz strateški okvir i pregled mogućnosti financiranja, Zagreb: Hrvatska gospodarska komora, str. 10.

Hrvatska, kao i cijeli svijet suočava se s pandemijom uzrokovanoj virusom COVID-19. Cijeli svijet trpi već sada posljedice koje narušavaju svjetsko gospodarstvo. I bez pandemije, bila bi upitna realizacija svih postavljenih ciljeva. Potrebno je održavati trenutno stanje i težiti boljitku, no činjenica je da situacija nije nikako povoljna. Kohezijska politika može pomoći da se posljedice brže ublaže kroz mjere ulaganja u

sektor obrazovanja i zdravstvene skrbi te lokalne razvojne inicijative, posebice one usmjerene na razvoj novih ili podršku postojećim malim i srednjim poduzećima.

2.3. Provedba kohezijske politike Europske unije

Prilikom prikupljanja statističkih pokazatelja za regionalne analize u EU, utvrđivanja regija kojima su potrebna sredstva, provedbu i kontrolu provedbe kohezijske politike EU, koristi se Nomenklatura prostornih jedinica za statistiku (NUTS, Nomenclature of territorial units for statistics), sustav prema kojem je svaka zemlja podijeljena na NUTS regije prema broju stanovnika.¹¹ To je primarno sustav identifikacije i klasifikacije prostornih jedinica za potrebe statistike zemalja članica EU, a NUTS klasifikacija služi i za određivanje prihvatljivost za korištenje fondova EU u okviru kohezijske politike.¹² U nastavku slijedi tablični prikaz razina prema NUTS-u (Tablica 2).

Tablica 2. Kriterij broja stanovnika za razine prema NUTS-u

RAZINA	MINIMUM	MAKSIMUM
1. razina prema NUTS-u	3 milijuna	7 milijuna
2. razina prema NUTS-u	800.000	3 milijuna
3. razina prema NUTS-u	150.000	800.000

Izvor: Europska komisija (2020a.) Je li moja regija obuhvaćena nekim ciljem?. Dostupno na: https://ec.europa.eu/regional_policy/hr/policy/how/is-my-region-covered/ [Pristupljeno: 15. kolovoza 2020.]

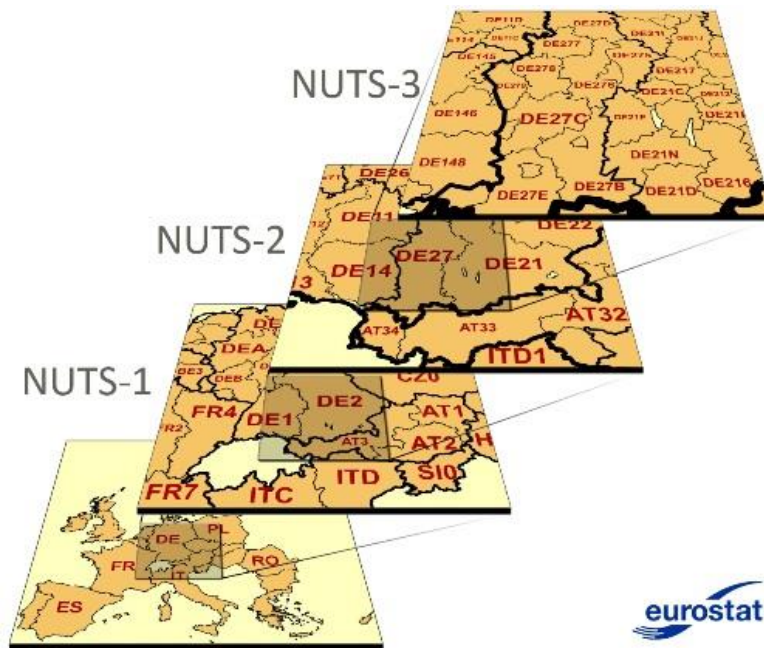
Prva razina predstavlja osnovnu podjelu zemalja na NUTS 1 regije. Te se regije dijele na NUTS 2, a zatim na NUTS 3. Svaka regija ima specifičan naziv, a uz naziv dodjeljuju se i brojevi od kojih prvi broj prikazuje kojoj NUTS 1 razini pripada pojedina regija. Drugi broj odnosi se na NUTS 2 regiju, a treći broj NUTS 3 regiju¹³ (Slika 7). Osim broja stanovnika, za definiranje NUTS regija koriste se i drugi, dodatni kriteriji ako za to postoji potreba.

¹¹ Europska komisija (2020a.) Je li moja regija obuhvaćena nekim ciljem?. Dostupno na: https://ec.europa.eu/regional_policy/hr/policy/how/is-my-region-covered/ [Pristupljeno: 15. kolovoza 2020.]

¹² Savić, Z., Bukovac, S., Spahić, I. i Bobek, op. cit., str. 21.

¹³ Europska komisija (2020a.), op. cit.

Slika 7. Razine NUTS regija

Izvor: Europska komisija (2018a.) Eurostat, NUTS – Nomenclature of territorial units for statistic. Dostupno na: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/nuts/background> [Pristupljeno: 11. rujna 2020.]

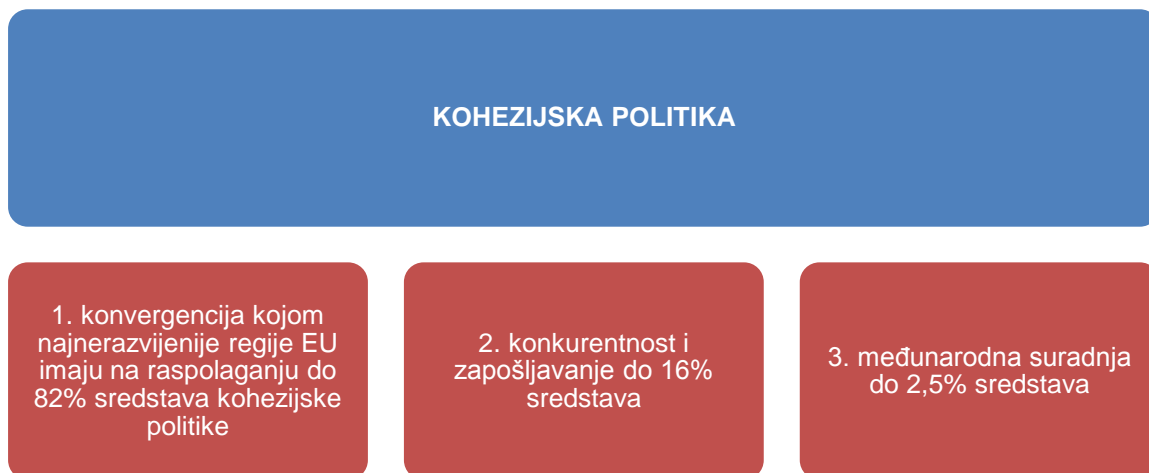
Statistička podjela regija – NUTS 2 klasifikacija, predstavlja instrument koji je bitan za utvrđivanje razvijenosti regija temeljem koje se sredstva pravednije raspodjeljuju. Kohezijska politika pokriva sve regije u EU, ali se većina sredstava usmjerava prema regijama koje imaju ispod 75% prosjeka EU-a.¹⁴

Klasifikacija NUTS-a EU zapravo ima važnu ulogu u provedbi kohezijske politike EU-a. Odgovarajuća podjela omogućuje da veći dio područja ostvaruje pravo na veći stupanj potpora. Nakon utvrđivanja područja kojima je potrebna pomoć potrebno je financirati provedbu kohezijske politike i planiranih mjera kroz projekte.

S ciljem usmjeravanja sredstava EU prema regijama uspostavljena su 3 osnovna cilja kohezijske politike (Slika 8).

¹⁴ Savić, Z., Bukovac, S., Spahić, I. i Bobek, op. cit., str. 21.

Slika 8. Planirana raspodjela sredstava u okviru kohezijske politike EU prema ciljevima

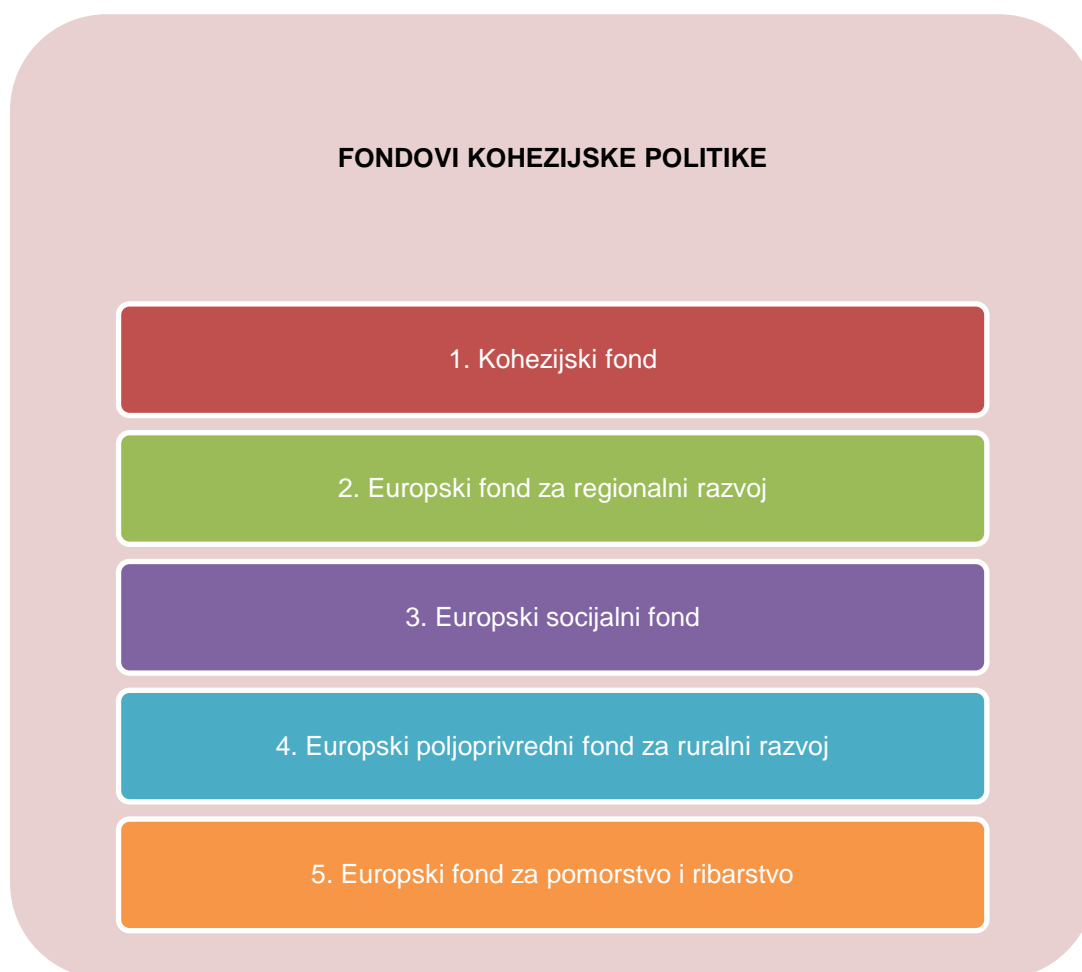

Izvor: obrada autorice prema Savić, Z., Bukovac, S., Spahić, I. i Bobek, I. (2015): KOHEZIJSKA POLITIKA EUROPSKE UNIJE I HRVATSKA 2014. - 2020., Vodič kroz strateški okvir i pregled mogućnosti financiranja, Zagreb: Hrvatska gospodarska komora, str. 21.

“Kohezijska politika EU financira se iz tri glavna fonda, a na raspolaganju su još dva fonda. EFRR i ESF poznati su i pod nazivom strukturni fondovi, a svih pet fondova ima zajednički naziv Europski strukturni i investicijski fondovi (ESI fondovi)”.¹⁵ U nastavku slijedi slikovni prikaz fondova kohezijske politike EU (Slika 9).

¹⁵ Strukturni fondovi (2020a.) EU fondovi. Kohezijska politika. Dostupno na: <https://strukturnifondovi.hr/eu-fondovi/> [Pristupljeno: 17. kolovoza 2020.]

Slika 9. Fondovi kohezijske politike Europske unije

Izvor: obrada autorice prema Strukturni fondovi (2020a.) EU fondovi. Kohezijska politika. Dostupno na: <https://strukturnifondovi.hr/eu-fondovi/> [Pristupljeno: 17. kolovoza 2020.]

Kohezijski fond namijenjen je najmanje razvijenim državama, kao što je ranije istaknuto. Sredstva su namijenjena za provedbu projekata kojima se unaprjeđuje okoliš i prometna infrastruktura te se iz njega se također financiraju veliki infrastrukturni projekti. Stope sufinanciranja iznose 80-85%. Iznos alokacije za određenu zemlju utvrđuje se prema površini i broju stanovnika.¹⁶

Detaljnije, aktivnosti unutar Kohezijskog fonda su sljedeće¹⁷:

- “potpore gospodarstvu s niskom razinom ugljičnog dioksida,
- promicanje prilagodbe klimatskim promjenama i ublažavanju rizika,
- zaštita okoliša i promicanje učinkovite upotrebe resursa te

¹⁶ Savić, Z., Bukovac, S., Spahić, I. i Bobek, op. cit., str. 12.

¹⁷ Loc. cit.

- promicanje održivog prometa i uklanjanje uskih grla u ključnim infrastrukturnim mrežama“.

Sljedeće, EFRR, “ima za cilj ojačati gospodarsku i socijalnu koheziju ispravljanjem neravnoteže između njenih regija, putem potpore u razvoju i strukturnim prilagodbama regionalnih gospodarstava, te putem potpore prekograničnoj, transnacionalnoj i međuregionalnoj suradnji“¹⁸. Ovaj je fond najznačajniji jer pokriva najviše različitih prioriteta za financiranje.

ESF “glavni je instrument za ostvarivanje strateških ciljeva politike zapošljavanja EU. Kao takav, usmjeren je na poticanje poduzetništva i uspostavu pravednijih mogućnosti za sve građane EU prilikom njihova zapošljavanja“¹⁹.

Prioriteti ESF su sljedeći²⁰:

- “jačanje prilagodljivosti radnika novim vještinama,
- pružanje pomoći tvrtkama pri uvođenju novih načina poslovanja,
- bolji pristup zapošljavanju pružanjem pomoći mladim ljudima pri prelasku iz obrazovnih ustanova na posao ili obučavanjem osoba koje traže zaposlenje kako bi se povećale njihove šanse za zapošljavanje,
- strukovno osposobljavanje i mogućnost cjeloživotnog učenja radi stjecanja novih vještina te
- pružanje pomoći pri zapošljavanju osoba iz skupina u nepovoljnom položaju“.

“*European Agriculture Fund for Rural Development* – EAFRD (Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj) ima za cilj jačanje europske politike ruralnog razvoja i pojednostavljivanje njezine provedbe“.²¹ “Opći ciljevi EAFRD su²²:

- unapređenje konkurentnosti poljoprivrede,
- osiguranje održivoga gospodarstva prirodnim resursima i klimatske aktivnosti te
- osiguranje uravnoteženoga teritorijalnog razvoja ruralnih gospodarstava i zajednica, uz stvaranje novih radnih mjesta i očuvanje postojećih“.

¹⁸ Ibidem, str. 13.

¹⁹ Loc. cit.

²⁰ Ibidem, str. 14-15.

²¹ Loc. cit.

²² Ibidem, str. 16.

Posljednji, *European Maritime and Fisheries Fund* – EMFF (Europski fond za pomorstvo i ribarstvo) osigurava sredstva ribarskoj industriji te priobalnim zajednicama s ciljem prilagodbe promijenjenim uvjetima u sektoru i postizanja gospodarske i ekološke održivosti. Moguće je financirati sve sektore ribarske industrije, dok se posebna pažnja usmjerava na riblje zajednice koje su se našle pod utjecajem promjena.²³

Ulaskom u EU, Hrvatska je postala korisnica sredstava iz europskih fondova.²⁴ To je samo jedna od prednosti koju je dobila Hrvatska pristupanjem EU.

Zaključno, procedura provedbe kohezijske politike uključuje nekoliko faza. U tom procesu važnu ulogu ima Europska komisija. Uz Europsku komisiju, važna tijela koja sudjeluju u donošenju odluka glede kohezijske politike jesu Europsko vijeće i Europski parlament. Europsko vijeće i Europski parlament u dogovoru s Komisijom donose odluke o proračunu za kohezijsku politiku i pravila za uporabu proračuna. Komisija i članice EU savjetuju se oko principa i prioriteta kohezijske politike. Na temelju savjetovanja, svaka članica izrađuje nacrt o partnerskom sporazumu. U konačnici, Komisija u suradnji s državnim tijelima donosi konačni sadržaj Partnerskog sporazuma i programa.²⁵

Nakon donošenja sadržaja programa, slijedi provođenje programa od strane država članica i njihovih regija, što uključuje odabir, nadzor i procjenu velikog broja projekata. Komisija dodjeljuje sredstva, plaća ovjerene izdatke svakoj državi i nadzire svaki program. Zaključno, i Europska komisija i zemlje članice vrše kontrolu i podnose izvještaje tijekom provedbe programa.²⁶

²³ Loc. cit.

²⁴ Strukturni fondovi (2020a.), op. cit.

²⁵ Europska komisija (2020d.) Programiranje i provedba. Dostupno na: https://ec.europa.eu/regional_policy/hr/policy/how/stages-step-by-step/ [Pristupljeno: 11. rujna 2020.]

²⁶ Loc. cit.

2.4. Kohezijska politika Europske unije kao instrument razvoja Republike Hrvatske

Kohezijska politika EU utječe na promjene regionalne politike Hrvatske. "Jedno od područja u kojem pripreme za kohezijsku politiku snažno utječu na okvir regionalne politike odnosi se na uvođenje ključnih načela kohezijske politike. Prvi Zakon o regionalnom razvoju Hrvatske donesen je 2009. godine".²⁷ Brojne su prilagodbe u provedbi bile potrebne, kako bi se kohezijska politika učinkovito koristila kao instrument razvoja.

Kohezijska politika u smislu mogućnosti povlačenja sredstava iz EU fondova, mogućnosti povezivanja i sl., zasigurno bitno utječe na pozitivnu percepciju o kohezijskoj politici i na percepciju o EU integraciji, ali da bi se sredstva koristila bilo je potrebno prilagoditi zakonodavni okvir, uspostaviti mehanizme za financiranje, kadrovske kapacitete, prilagoditi se novim načinima upravljanja i sl. Sudjelovanje Hrvatske u kohezijskoj politici EU pridonijelo je jačanju lokalnih i regionalnih sudionika. Hrvatskoj se pruža prilika da značajno promijeni strukturu javnih investicija. Tako može povećati učinke javnih investicija i dugoročno pridonijeti rastu konkurentnosti zemlje. Međutim, izraženi su problemi administrativne prirode. Proces jačanja institucija ide prilično sporo i time se dovodi u opasnost od gubitka određenih sredstava.²⁸ Zbog tih razloga, nerijetko se zanemaruje kvaliteta pripreme projekata i doprinos ciljevima politike, dok se fokus stavlja na kvantitetu. U svakom slučaju, Hrvatska treba koristiti svoj položaj i činiti ono što je u interesu zemlje. Prije svega, potrebno je raditi na unutarnjim nedostacima, kako bi provedba projekata i povlačenje sredstava bilo što brže i efikasnije. Potrebno je fokusirati se na postizanje rezultata, s posebnim naglaskom na najmanje razvijene županije. Nadalje, mora se raditi na razvoju statističkog sustava, potrebnih indikatora te praksi praćenja i vrednovanja regionalne politike kako bi analize bile kvalitetnije i pomoć efikasnije usmjerena ka potrebnim regijama. Posebna pažnja treba biti usmjerena prema postizanju komplementarnosti mjera koje se provode u različitim sektorima. Uz to, nužno je pratiti određene strukturne reforme, s naglaskom na pravosuđe, zdravstvo i javnu upravu. Također, potrebno je raditi na rješavanju problema imovinsko pravnih odnosa i svih ostalih prepreka.

²⁷ Maleković, S., Puljiz, J. i Keser, I. (2018.): Utjecaj kohezijske politike na regionalnu politiku i razvoj Hrvatske, Zagreb: Institut za razvoj i međunarodne odnose – IRMO, str. 12.

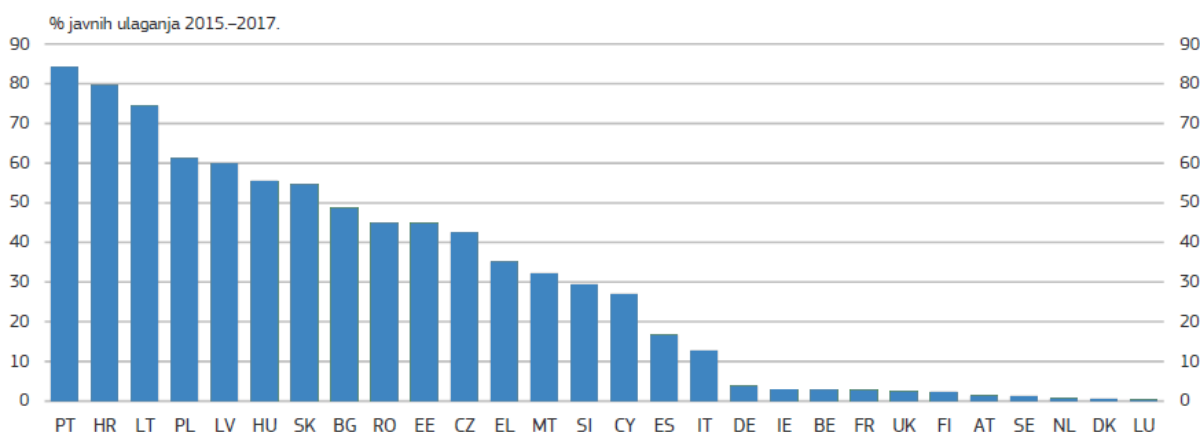
²⁸ Loc. cit.

3. REZULTATI KOHEZIJSKE POLITIKE

3.1. Gospodarska kohezija

Javna ulaganja EU na razini su nižoj od one na kojoj su bili prije krize. U nastavku slijedi grafički prikaz financiranja u okviru kohezijske politike kao procijenjeni udio javnih ulaganja u razdoblju od 2015. do 2017. godine (Grafikon 1).

Grafikon 1. Financiranje u okviru kohezijske politike kao procijenjeni udio javnih ulaganja, 2015.–2017.

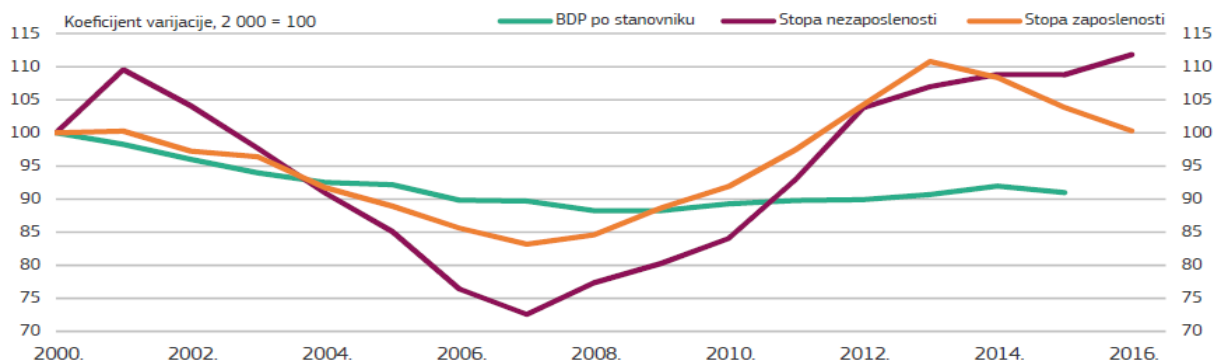
Izvor: Europska komisija (2017a.) Moja regija, moja Europa, naša budućnost. Sedmo izvješće o gospodarskoj, socijalnoj i teritorijalnoj koheziji. Luxembourg: Ured za publikacije Europske unije, str. xxii. Dostupno na: http://ec.europa.eu/regional_policy/hr/information/cohesion-report/ [Pristupljeno: 19. kolovoza 2020.]

Tri zemlje koje se nalaze na samom vrhu jesu Portugal, Hrvatska i Litva. Posljednje tri zemlje su Luksemburg, Danska i Nizozemska. “Utjecaj kohezijske politike na gospodarstva EU-a znatan je i učinci ulaganja dugoročno se povećavaju. Za zemlje skupine EU-12 (bez Hrvatske) modelom QUEST procijenjeno je da se zbog ulaganja u razdoblju 2007.–2013. njihov bruto domaći proizvod (BDP) 2015. povećao za 3% 2015., a ulaganja za razdoblje 2014.–2020. povećat će BDP za sličan iznos 2023.”²⁹

²⁹ Europska komisija (2017.) Moja regija, moja Europa, naša budućnost. Sedmo izvješće o gospodarskoj, socijalnoj i teritorijalnoj koheziji. Luxembourg: Ured za publikacije Europske unije, str. xxii. Dostupno na: http://ec.europa.eu/regional_policy/hr/information/cohesion-report/ [Pristupljeno: 19. kolovoza 2020.]

U nastavku slijedi grafički prikaz koeficijenta varijacije BDP-a po stanovniku, stope zaposlenosti i stope nezaposlenosti u regijama NUTS 2 u razdoblju od 2000. do 2016. godine (Grafikon 2).

Grafikon 2. Koeficijent varijacije BDP-a po stanovniku, stopa zaposlenosti (20–64) i stopa nezaposlenosti u regijama NUTS 2 EU-28, 2000.–2016. (indeksi 2000 = 100)

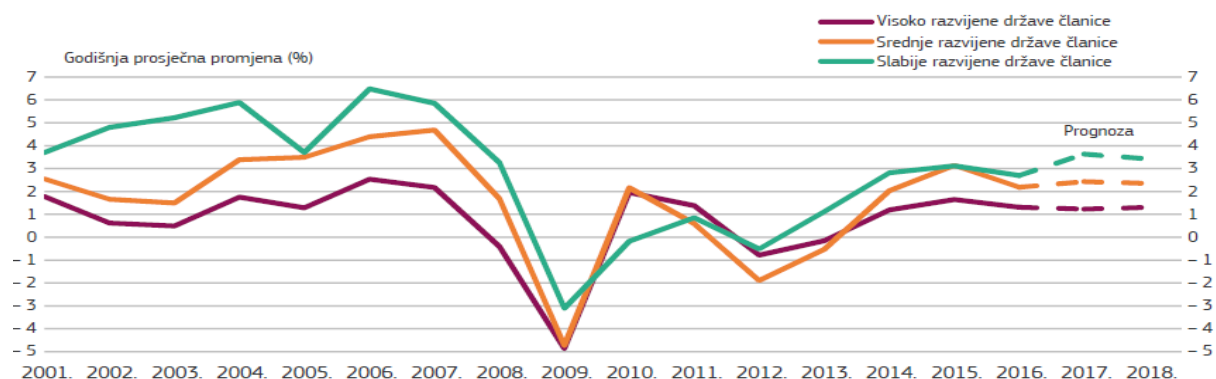

Izvor: Europska komisija (2017a.) Moja regija, moja Europa, naša budućnost. Sedmo izvješće o gospodarskoj, socijalnoj i teritorijalnoj koheziji. Luxembourg: Ured za publikacije Europske unije, str. 4. Dostupno na: http://ec.europa.eu/regional_policy/hr/information/cohesion-report/ [Pristupljeno: 19. kolovoza 2020.]

“Regionalne razlike u stopama zaposlenosti smanjile su se od 2013., iako je tome prethodilo znatno povećanje kao rezultat krize, a razlike tijekom 2016. bile su veće nego 2008.”³⁰ U nastavku slijedi grafički prikaz rasta BDP-a po stanovniku u stvarnim okvirima EU u razdoblju od 2001. do 2018. godine (Grafikon 3).

³⁰ Ibidem, str. 4.

Grafikon 3. Rast BDP-a po stanovniku u stvarnim okvirima, EU-28, 2001.–2018.

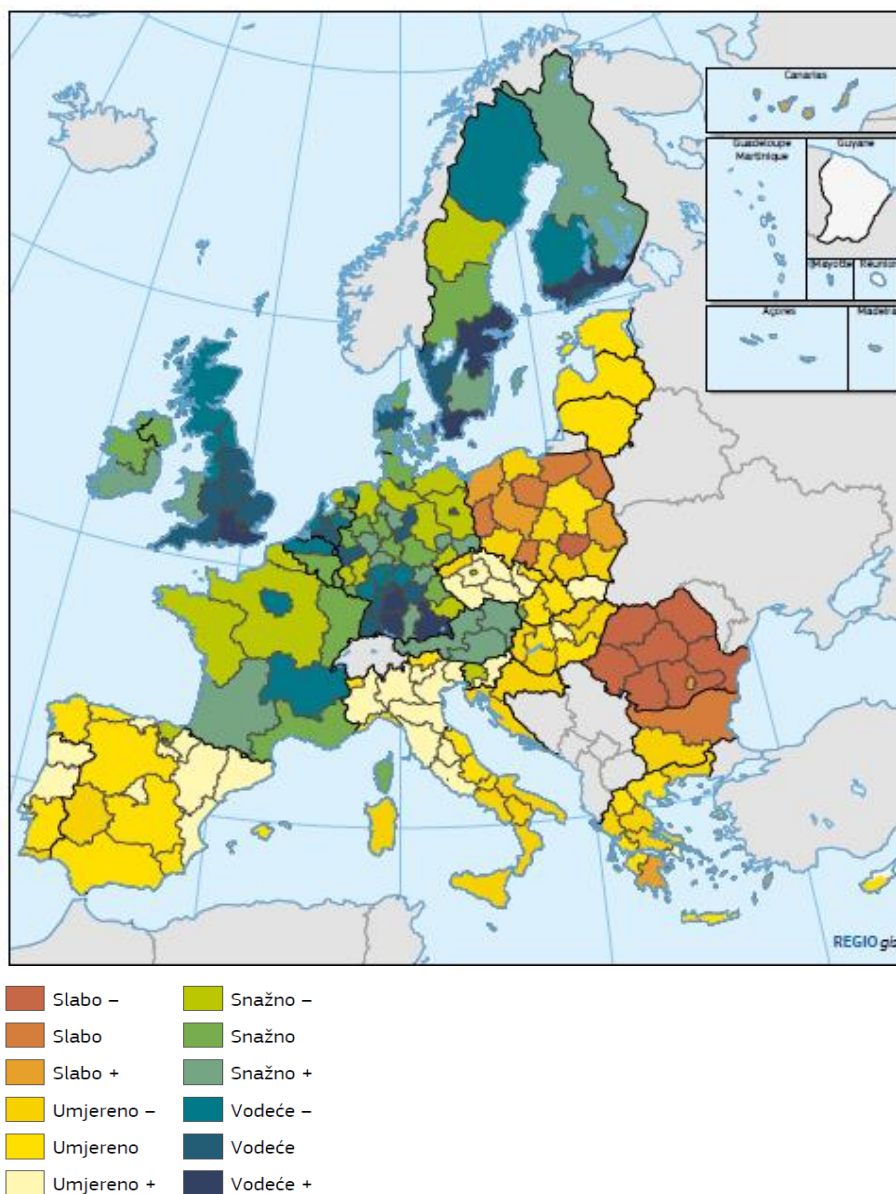
Izvor: Europska komisija (2017a.) Moja regija, moja Europa, naša budućnost. Sedmo izvješće o gospodarskoj, socijalnoj i teritorijalnoj koheziji. Luxembourg: Ured za publikacije Europske unije, str. 7. Dostupno na: http://ec.europa.eu/regional_policy/hr/information/cohesion-report/ [Pristupljeno: 19. kolovoza 2020.]

“Od 2000. konvergencija je uglavnom bila potaknuta dostizanjem slabije razvijenih gospodarstava. BDP po stanovniku stoga je tijekom razdoblja 2001.–2016. rastao brže u stvarnim okvirima u slabije razvijenim državama članicama nego u ostalima, osim 2010. i 2011.”³¹

U nastavku slijedi slikovni prikaz uspješnosti regionalnih inovacija 2017. godine (Slika 10).

³¹ Ibidem, str. 6.

Slika 10. Uspješnost regionalnih inovacija, 2017.

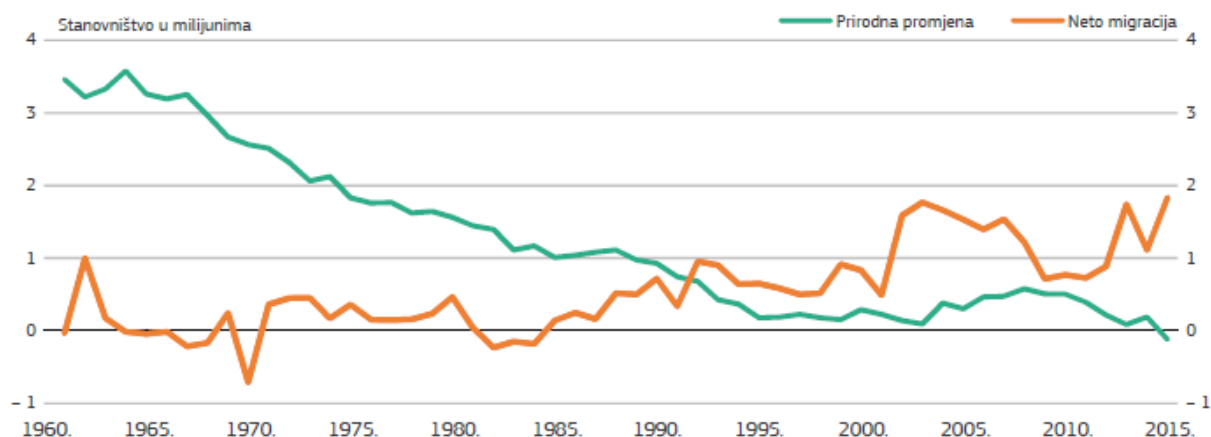
Izvor: Europska komisija (2017a.) Moja regija, moja Europa, naša budućnost. Sedmo izvješće o gospodarskoj, socijalnoj i teritorijalnoj koheziji. Luxembourg: Ured za publikacije Europske unije, str. 34. Dostupno na: http://ec.europa.eu/regional_policy/hr/information/cohesion-report/ [Pristupljeno: 19. kolovoza 2020.]

Prema mišljenju autorice, nedovoljna su ulaganja u regionalne inovacije, odnosno nema dovoljno značajnih inovacija i pomaka. Situacija u 2020. godini je nepovoljna s obzirom na pandemiju koja je uzrokovana virusom koji je pogodio cijeli svijet. Prave posljedice tek će se uvidjeti, a sigurno je kako je gospodarstvo Hrvatske, kao i cijelog svijeta, u ovoj godini znatno narušeno te da područje inovativnosti treba snažno jačati.

3.2. Socijalna kohezija

U nastavku slijedi grafički prikaz prirodne promjene i neto migracija u EU u razdoblju od 1960. do 2015. godine (Grafikon 4).

Grafikon 4. Prirodna promjena i neto migracija u EU-28, 1960.–2015.

Izvor: Europska komisija (2017a.) Moja regija, moja Europa, naša budućnost. Sedmo izvješće o gospodarskoj, socijalnoj i teritorijalnoj koheziji. Luxembourg: Ured za publikacije Europske unije, str. 54. Dostupno na: http://ec.europa.eu/regional_policy/hr/information/cohesion-report/ [Pristupljeno: 19. kolovoza 2020.]

U zemljama EU-28 u razdoblju od 2005. do 2015. godine došlo je do smanjenja broja stanovnika zbog prirodnih promjena odnosno pada nataliteta. Uz to, u prikazanom razdoblju došlo je i do povećanja neto migracija. Ono što je jedan od većih problema na području EU jest problem nezaposlenosti, posebice kada je riječ o mladima. U nastavku slijedi tablični prikaz nezaposlenosti mladih prema kategoriji regija u razdoblju od 2008. do 2016. godine (Tablica 3).

Tablica 3. Nezaposlenost mladih, osobe koje nisu u sustavu zapošljavanja, obrazovanja ili obuke (15–24) te sudjelovanje u obrazovanju i obuci (25–64) prema kategoriji regija, 2008.–2016.

		Slabije razvijene regije	Tranzicijske regije	Razvijene regije	EU
Stopa nezaposlenosti mladih (% radne snage u dobi 15-24 godine)	2016.	24,4	27,3	16,7	18,7
	promjena za razdoblje 2008-2016.	4,7	6,4	2,9	2,8
Nisu u sustavu zapošljavanja, obrazovanja ili obuke (% stanovništva u dobi 15-24 godine)	2016.	15,4	13,7	9,6	11,5
	promjena za razdoblje 2008-2016.	2,6	0,0	0,3	0,6
Sudjelovanje u obrazovanju ili obuci (% stanovništva u dobi 25-64 godine)	2016.	4,6	11,6	12,9	10,8
	promjena za razdoblje 2008-2016.	0,2	2,2	1,8	1,3

Izvor: Europska komisija (2017a.) Moja regija, moja Europa, naša budućnost. Sedmo izvješće o gospodarskoj, socijalnoj i teritorijalnoj koheziji. Luxembourg: Ured za publikacije Europske unije, str. 65. Dostupno na: http://ec.europa.eu/regional_policy/hr/information/cohesion-report/ [Pristupljeno: 19. kolovoza 2020.]

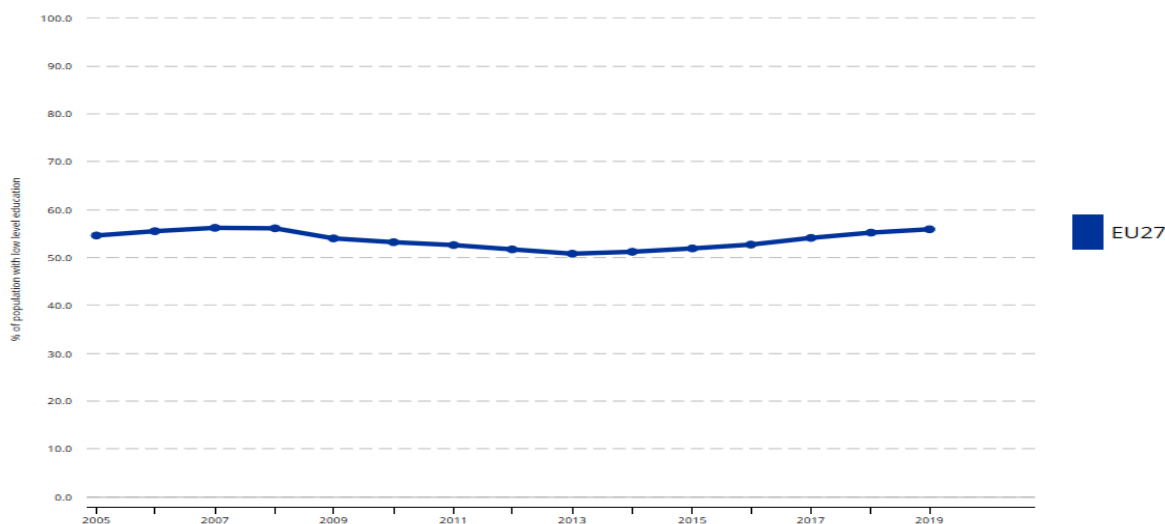
Stopa nezaposlenosti mladih (15–24) smanjila se s maksimalnih 23,7% 2013. na 18,7% 2016., ali i dalje ostaje daleko iznad razine prije krize od 15,9% 2008. Smanjio se i udio mladih koji se ne nalaze u sustavu zapošljavanja, obrazovanja ili obuke.³² Nezaposlenost je povezana s obrazovanjem, odnosno nedostatkom obrazovanja i prilika za osposobljavanje. Prema mišljenju autorice, potrebno je poticati koncept

³² Ibidem, str. 65.

cjeloživotnog učenja. Važno je pružiti svima jednake uvjete glede obrazovanja i raditi na tome da se ukloni nepismenost te omogućiti barem osnovno obrazovanje za sve.

Stopa zaposlenosti osoba (u dobi od 20 do 64 godine) koje su završile visoko obrazovanje iznosila je 84,8 % na razini EU-a 2019. To je mnogo više od stope zaposlenosti osoba s nižom razinom obrazovanja, to jest primarnim ili nižim sekundarnim obrazovanjem koja je iznosila 55,8%. U EU-27 stopa zaposlenosti osoba s najviše srednjom razinom obrazovanja iznosi 73,4%.³³

Grafikon 5. Stopa zaposlenosti prema razini obrazovanja u dobi od 20 do 64 godine, 2005.-2019., niska razina obrazovanja

Izvor: Eurostat (2020.) Zaposlenost – godišnja statistika. Dostupno na: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Employment_statistics/hr#Pove.C4.87ava_se_zaposlenost_starijih.2C_a_zaposlenost_mladih_je_u_padu [Pristupljeno: 20. rujna 2020.]

Stanje pokazuje kako je potrebno poticati visoko obrazovanje. S povećanjem razine obrazovanja, povećavaju se i šanse glede zaposlenja. Što se tiče Hrvatske, može se reći da je situacija nepovoljna. Nažalost, sve je veći broj nezaposlenih mladih što predstavlja ozbiljan problem. Treba uzeti u obzir sve veći odlazak mladih u inozemstvo što nikako ne doprinosi razvoju gospodarstva Hrvatske. Potrebno je raditi na

³³ Eurostat (2020.) Zaposlenost – godišnja statistika. Dostupno na: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Employment_statistics/hr#Pove.C4.87ava_se_zaposlenost_starijih.2C_a_zaposlenost_mladih_je_u_padu [Pristupljeno: 20. rujna 2020.]

zadržavanju mladih i pružanju uvjeta za uspješnu budućnost u zemlji, a pri tome pažnju usmjeriti također i na regionalne razlike.

3.3. Teritorijalna kohezija

“Teritorijalna kohezija ključni je cilj kohezijske politike koji se usredotočuje na zajedničko djelovanje te razmjenu ideja politike i iskustava među nacionalnim, regionalnim i lokalnim vlastima u različitim državama članicama EU-a. Za razdoblje 2014.–2020. za takvu je suradnju dodijeljeno oko 10 milijarde EUR“.³⁴

Teritorijalna kohezija kao cilj svodi se na to da se stanovništvu omogući optimalno iskorištavanje obilježja područja u kojima žive. Nijedan europski građanin ne bi smio biti zakinut u pogledu pristupa javnim službama, stanovanja ili prilika za zapošljavanje zbog toga što živi u nekoj regiji. Teritorijalna kohezija nastoji ostvariti uravnoteženiji i održiviji razvoj.³⁵

Radi postizanja tog cilja potreban je integrirani pristup, što podrazumijeva bolju koordinaciju između sektorskih politika na svakoj razini, od lokalne do europske. To također podrazumijeva čvršću suradnju i veze. Različita pitanja – klimatske promjene, migracija – nemaju granice i bolje ih je rješavati prilagođenijim odgovorom nekoliko regija ili zemalja.³⁶

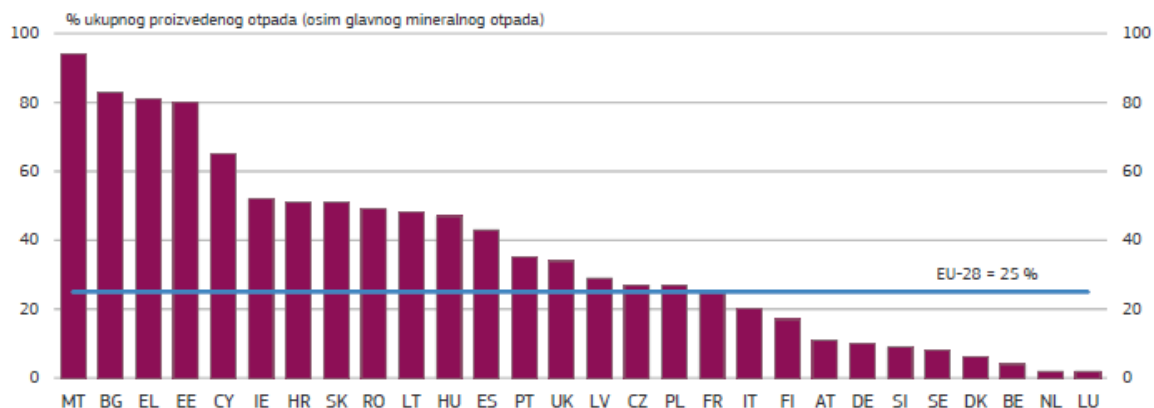
Teritorijalna kohezija nadopunjuje ekonomsku i socijalnu koheziju. Glavne odrednice politike teritorijalne kohezije su poštivanje teritorijalne raznolikosti, razvoj teritorijalnog potencijala te teritorijalna konkurentnost. Tematika koja je važna kada se govori o teritorijalnoj koheziji jesu i klimatske promjene. U nastavku slijedi grafički prikaz udjela otpada na odlagalištima u odabranim državama članicama EU u 2014. godini (Grafikon 6).

³⁴ Europska komisija (2017a.), op. cit., str. 96.

³⁵ Europska komisija (2020e.) Pojmovnik – Teritorijalna kohezija. Dostupno na: https://ec.europa.eu/regional_policy/hr/policy/what/glossary/t/territorial-cohesion [Pristupljeno: 19. rujna 2020.]

³⁶ Loc. cit.

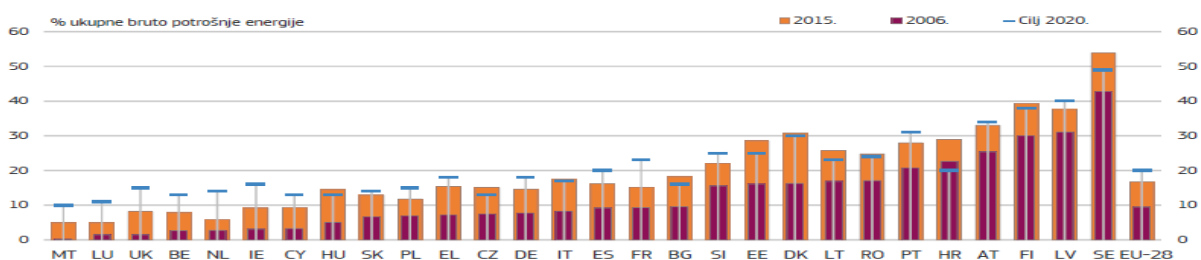
Grafikon 6. Udio otpada na odlagalištima u odabranim državama članicama EU-a, 2014.

Izvor: Europska komisija (2017a.) Moja regija, moja Europa, naša budućnost. Sedmo izvješće o gospodarskoj, socijalnoj i teritorijalnoj koheziji. Luxembourg: Ured za publikacije Europske unije, str. 108. Dostupno na: http://ec.europa.eu/regional_policy/hr/information/cohesion-report/ [Pristupljeno: 19. kolovoza 2020.]

Otpad se sve više reciklira ili se iz njega oporablja energija. Nadalje, važno je spomenuti kako se proizvodnja energije iz obnovljivih izvora znatno razlikuje ovisno o regiji. U nastavku slijedi grafički prikaz udjela obnovljive energije u konačnoj bruto potrošnji energije, 2006. i 2015. te cilj u 2020. godini (Grafikon 7).

Grafikon 7. Udio obnovljive energije u konačnoj bruto potrošnji energije, 2006. i 2015. te cilj u 2020.

Izvor: Europska komisija (2017a.) Moja regija, moja Europa, naša budućnost. Sedmo izvješće o gospodarskoj, socijalnoj i teritorijalnoj koheziji. Luxembourg: Ured za publikacije Europske unije, str. 100. Dostupno na: http://ec.europa.eu/regional_policy/hr/information/cohesion-report/ [Pristupljeno: 19. kolovoza 2020.]

U nekim regijama proizvodnja električne energije još uvijek uvelike ovisi o ugljenu i lignitu.³⁷ “Najudaljenije regije posebno su osjetljive na klimatske promjene i prirodne katastrofe“.³⁸ Očekuje se da će klimatske promjene povećati i učestalost prirodnih opasnosti što je ozbiljan problem. Na kraju, potrebno je dotaknuti se održivih gradova. Iako se gradovi u pojedinim slučajevima zagađuju okoliš, istovremeno se otvaraju razne mogućnosti. Prema mišljenju autorice, u budućnosti se treba više tome posvetiti i iskoristiti sve prednosti gradova, koji također imaju značajnu ulogu u ostvarivanju teritorijalne kohezije, imaju više financijskih sredstava i ljudskih resursa na raspolaganju kojima mogu utjecati na rast i razvoj. Time bi se i percepcija mogućnosti urbanih područja mogla povećati s obzirom na to da u gradovima živi brojno stanovništvo koje očekuje odgovarajuću kvalitetu života.

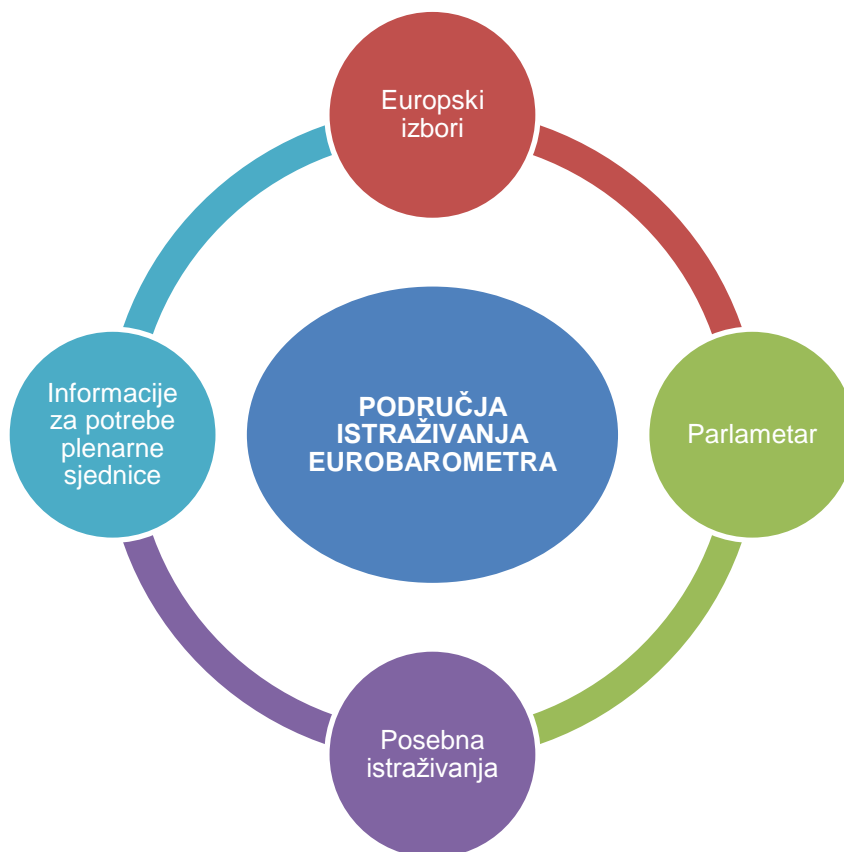
³⁷ Europska komisija (2017a.), op. cit., str. 100.

³⁸ Ibidem, str. 102.

4. ISTRAŽIVANJA JAVNOG MNIJENJA EUROPSKE UNIJE

Od 1973. godine europske institucije naručuju redovita istraživanja javnog mijenja. To je takozvani Eurobarometar. Istraživanje se provodi u svim zemljama članicama EU. “Ta istraživanja obuhvaćaju širok raspon tema, a usredotočena su na predodžbe i očekivanja građana u vezi s djelovanjem EU-a i glavne izazove s kojima se EU suočava. Istraživanjima se također detaljno mjere stavovi građana u odnosu na EU i Europski parlament te se pomno prati mišljenje javnosti o europskim izborima. Zahvaljujući toj dugotrajnoj praksi analizom rezultata dobivamo detaljan uvid u kretanja i razvoj javnog mnijenja o europskim pitanjima, i na nacionalnoj i na sociodemografskoj razini”.³⁹ Istraživanja se mogu podijeliti na četiri područja (Slika 11).

Slika 11. Područja istraživanja Eurobarometra

Izvor: obrada autorice prema Europski parlament (2020.) Što je to Eurobarometer?. Dostupno na: <https://www.europarl.europa.eu/at-your-service/hr/be-heard/eurobarometer> [Pristupljeno: 20. kolovoza 2020.]

³⁹ Europski parlament (2020.) Što je to Eurobarometer?. Dostupno na: <https://www.europarl.europa.eu/at-your-service/hr/be-heard/eurobarometer> [Pristupljeno: 20. kolovoza 2020.]

Europski parlament u sklopu Eurobarometra provodi posebnu seriju istraživanja u vezi s europskim izborima. Istraživanje je usredotočeno na stajališta Europljana uoči europskih izbora, istražuje njihov interes za izbore, kao i njihovo mišljenje o europskom projektu. Parlament je godišnje istraživanje u sklopu Eurobarometra u svim državama članicama, koje Europski parlament naručuje od 2007. Usredotočeno je na mišljenje Europljana o Europskom parlamentu. Parlament koristi istraživanja u sklopu Eurobarometra i kako bi ocijenio javno mnijenje o određenim temama, primjerice u vezi s aktivnostima institucije, kao što su rodna ravnopravnost ili društvena i gospodarska kriza ili usmjeravanjem na posebne sociodemografske skupine, kao što je europska mladež. Na svakoj plenarnoj sjednici zastupnici dobivaju odabrane recentne podatke iz Eurobarometra u vezi s ključnim temama sjednice u cilju osnaživanja političkih i komunikacijskih aktivnosti zastupnika i pružanja pravovremenih i relevantnih informacija za raspravu.⁴⁰

U istraživanju Eurobarometra za 2017. godinu o mišljenju javnosti u EU “slobodno kretanje ljudi, roba i usluga najvažnije je postignuće EU-a i za Hrvate i za prosječnog Europljanina, a drugo je mir među državama članicama. Na treće mjesto prosječni Europljanin stavlja zajedničku valutu euro, dok je Hrvatima treće najvažnije postignuće EU-a gospodarska moć EU”.⁴¹ U nastavku slijedi tablični prikaz pozitivnih postignuća EU prema mišljenju ispitanika u istraživanju za 2017. godinu (Tablica 4).

⁴⁰ Loc. cit.

⁴¹ Europska komisija (2018b.) Javno mnijenje u Europskoj uniji za 2017. godinu, str. 7. Dostupno na: <http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion> [Pristupljeno: 20. kolovoza 2020.]

Tablica 4. Najpozitivnija postignuća Europske unije, Eurobarometar 2017.

NAJPOZITIVNIJA POSTIGNUĆA	EU 28	Hrvatska
Mir među državama članicama	55%	47%
Slobodno kretanje ljudi, roba i usluga unutar EU-a	59%	73%
Euro	26%	15%
Programi razmjene studenata poput ERASMUS-a	25%	28%
Zajednička poljoprivredna politika	11%	14%
Gospodarska moć EU-a	23%	37%
Politički i diplomatski utjecaj EU-a u svijetu	21%	18%
Razina socijalne sigurnosti (zdravstvo, obrazovanje, mirovine) u EU-u	18%	24%
Drugo (spontano)	2%	1%
Ništa (spontano)	7%	3%
Ne zna	2%	1%

Izvor: Europska komisija (2018b.) Javno mnijenje u Europskoj uniji za 2017. godinu, str. 7. Dostupno na: <http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion> [Pristupljeno: 20. kolovoza 2020.]

“Prema mišljenju hrvatskih ispitanika, EU najbolje predstavljaju demokracija i mir pa ljudska prava. Za prosječnog europskog ispitanika mir je na prvome mjestu, dok je na drugome demokracija, a ljudska su prava na trećemu mjestu”.⁴² U nastavku slijedi tablični prikaz vrijednosti koje najbolje predstavljaju EU prema mišljenju ispitanika (Tablica 5).

⁴² Ibidem, str. 13.

Tablica 5. Vrijednosti koje najbolje predstavljaju Europsku uniju, Eurobarometar 2017.

VRIJEDNOSTI	Najbolje predstavljaju EU		Osobno najvažnije	
	EU 28	Hrvatska	EU 28	Hrvatska
Vladina prava	23% (22%)	20% (18%)	17% (18%)	14% (13%)
Poštovanje ljudskog života	15% (15%)	22% (19%)	37% (36%)	38% (37%)
Ljudska prava	34% (33%)	26% (21%)	41% (42%)	38% (33%)
Osobna sloboda	16% (16%)	23% (17%)	25% (24%)	36% (35%)
Demokracija	35% (32%)	35% (39%)	29% (28%)	20% (22%)
Mir	42% (40%)	35% (31%)	47% (45%)	46% (46%)
Jednakost	12% (12%)	11% (15%)	21% (20%)	21% (19%)
Solidarnost, pomoć drugih	16% (16%)	23% (19%)	16% (15%)	20% (19%)
Tolerancija	11% (12%)	14% (14%)	16% (18%)	14% (13%)
Religija	3% (3%)	7% (6%)	6% (6%)	10% (9%)
Samoispunjenje	4% (4%)	4% (5%)	9% (8%)	8% (5%)
Poštovanje drugih kultura	13% (13%)	23% (11%)	9% (9%)	8% (4%)
Ništa od navedenog (spontano)	5% (5%)	5% (10%)	1% (1%)	1% (2%)
Ne zna	6% (7%)	2% (9%)	1% (2%)	0% (0%)

Izvor: Europska komisija (2018b.) Javno mnijenje u Europskoj uniji za 2017. godinu, str. 7. Dostupno na: <http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion> [Pristupljeno: 20. kolovoza 2020.]

I hrvatski i europski ispitanici u natpolovičnoj većini, iako zamjetno manjoj nego lani, smatraju da su loše obaviješteni o europskim pitanjima.⁴³ Autorica je mišljenja kako ti isti ispitanici trebaju više istraživati teme koje ih zanimaju te da se samostalno više trebaju u tome angažirati.

Istraživanje Eurobarometra provedeno u travnju 2018. godine na uzorku od 27 601 ispitanika iz 28 zemalja članica otkriva kako u prosjeku 60% građana vjeruje da je članstvo u EU pozitivno za njihovu zemlju. S druge strane, dvije trećine ispitanika smatra da njihova zemlja ima koristi od članstva u EU. To je najveći zabilježeni postotak potpore od 1983. godine. Gotovo trećina ispitanika već zna datum sljedećih

⁴³ Ibidem, str. 14.

europskih izbora, a 50% se zanima za izbore, što je zadovoljavajuće. Općenito, proces „Spitzenkandidaten” percipira se kao pozitivan razvoj za europsku demokraciju i gotovo polovica ispitanika izjašnjava se da ih taj isti proces uvelike motivira na glasanje. Gotovo tri četvrtine građana žele da taj proces odabira kandidata poprati stvarna debata o europskim temama i budućnosti EU.⁴⁴ Proces „Spitzenkandidat”, odnosno vodeći kandidat, neformalni je dogovor koji je 2014. korišten za izbor predsjednika Europske komisije.⁴⁵

Nadalje, ispitanici u izbornoj kampanji najviše žele čuti o borbi protiv terorizma (49%), a potom o nezaposlenosti mladih (48%), imigracijama (45%) te gospodarstvu i rastu (42 %). Otprilike trećina Europljana navodi borbu protiv klimatskih promjena i zaštitu okoliša (35%), dok su promicanje ljudskih prava i demokracije, kao i socijalna zaštita europskih građana zastupljeni kod 32% ispitanika. Glavnina ispitanika i dalje je zadovoljna načinom na koji demokracija funkcionira u njihovoj zemlji. Sveobuhvatno, istraživanje ukazuje na rastući interes za EU.⁴⁶

Istraživanje mišljenja javnosti je značajno jer su oni sami dio europske (kohezijske) politike i svojim djelovanjem doprinose (ne)provođenju politike. Unatoč tome, mogu se uvidjeti nedostaci u takvom načinu mjerenja jer se ne dobivaju kvantitativni pokazatelji, već se istražuje subjektivna procjena. Ipak, korisno je povezati analizu percepcije s kvantitativnim pokazateljima o praćenju provedbe i rezultatima kohezijske politike jer se time dobiva cjelovita slika o kohezijskoj politici.

⁴⁴ Europski parlament (2018.) Rezultati Eurobarometra - istraživanje javnog mnijenja bilježi rekordnu potporu Europskoj uniji unatoč Brexitu. Dostupno na: https://www.europarl.europa.eu/croatia/hr/za-medije/press_releases/eurobarometer_2018.html [Pristupljeno: 12. rujna 2020.]

⁴⁵ The authoritative source for independent research on UK-EU relations. UK in a Changing Europe (2020.) What is the Spitzenkandidat process?. Dostupno na: <https://ukandeu.ac.uk/the-facts/what-is-the-spitzenkandidat-process/> [Pristupljeno: 30. rujna 2020.]

⁴⁶ Europski parlament (2018.), op. cit.

5. ISTRAŽIVANJA PERCEPCIJE KOHEZIJSKE POLITIKE

5.1. Istraživanje Eurobarometra o percepciji kohezijske politike

Istraživanje Standardnog Eurobarometra provodi se dva puta godišnje. Jedno od područja koje se također istražuje je kohezijska politika. Prema istraživanju iz 2016. godine, 78% ispitanika smatralo je da regionalna ulaganja imaju pozitivan utjecaj na njihov život. 53% ispitanika odgovorilo je kako se s takvim ulaganjima treba nastaviti. Svijest o regionalnom financiranju EU-a blago se povećala. Te godine u upitniku je prvi put postavljeno pitanje o Fondu solidarnosti EU. Gotovo šest od deset ispitanika čulo je za taj fond EU-a, koji pruža pomoć građanima EU-a koji žive na područjima pogođenima velikim katastrofama. Na primjer, jedna od tih katastrofa bili su potresi u Italiji 2016.⁴⁷ Danas se sve više povećava potreba za intervencijom također iz tog fonda.

“Istraživanje Eurobarometra iz 2019. godine, o informiranosti i predodžbama građana o regionalnoj politici pokazuje da velika većina Europljana, njih čak 81% vjeruje da projekti financirani sredstvima EU-a imaju pozitivan učinak na njihov život. Komisija je istaknula da tijela i korisnici u programu moraju dobiti više informacija o projektima financiranim sredstvima EU-a te je utvrdila nove zahtjeve u svojem prijedlogu sljedeće kohezijske politike. To uključuje komunikacijski plan za sve programe, aktivnosti na društvenim mrežama i organizaciju događanja u vezi s važnim projektima. Najviše ispitanika u Eurobarometru smatra da bi EU trebala više ulagati u obrazovanje, zdravlje ili socijalne infrastrukture (91%), okoliš (90%) i usredotočiti se na regije s visokom stopom nezaposlenosti (69%), zapostavljena urbana područja (54%) te udaljena i planinska područja (52%). To je u skladu s prioritetima politika koje je Komisija predložila za sljedeću kohezijsku politiku i daje uvid u prioritete građana na razini zemalja”.⁴⁸ U nastavku slijedi detaljnija analiza istraživanja percepcije kohezijske politike na razini EU i Hrvatske.

⁴⁷ Europska komisija (2017b.) Najnoviji podaci Eurobarometra pokazuju da se percepcija građana o regionalnoj politici EU-a povećava. Dostupno na: https://ec.europa.eu/regional_policy/hr/newsroom/news/2017/06/29-06-2017-citizens-perception-of-eu-regional-policy-on-the-rise-latest-eurobarometer-shows [Pristupljeno: 20. kolovoza 2020.]

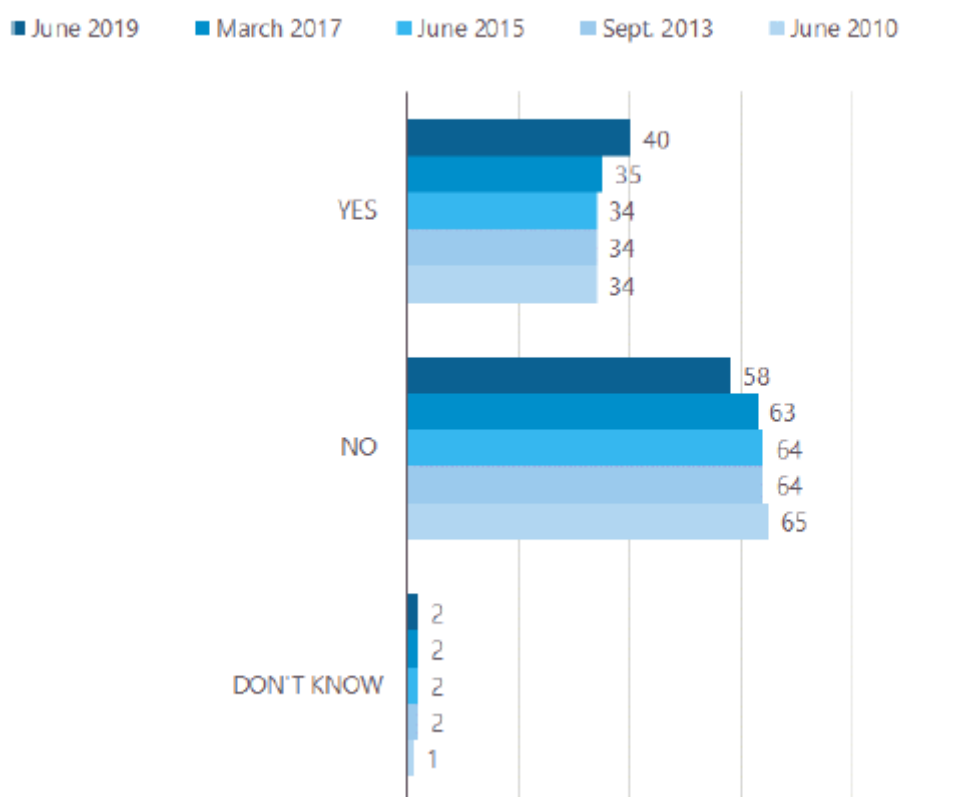
⁴⁸ Europska komisija (2019c.) Proračun EU-a: Komisija pridonosi pripremi novih kohezijskih programa Indeksom regionalne konkurentnosti i Eurobarometrom. Dostupno na: https://ec.europa.eu/regional_policy/hr/newsroom/news/2019/10/10-07-2019-eu-budget-commission-helps-prepare-new-cohesion-programmes-with-regional-competitiveness-index-and-eurobarometer [Pristupljeno: 20. kolovoza 2020.]

5.2. Rezultati istraživanja

5.2.1. Rezultati na razini Europske unije

Europska komisija predstavila je 2019. godine izvješće o svijesti i percepciji građana o regionalnoj politici EU. U nastavku slijedi kratki prikaz glavnih rezultata istraživanja, prema istraživanjima iz 2019., 2017., 2015., 2013. i 2010. godine. U nastavku slijedi grafički prikaz o poznavanju projekata koje financira EU u razdoblju od 2010. do 2019. godine (Grafikon 8).

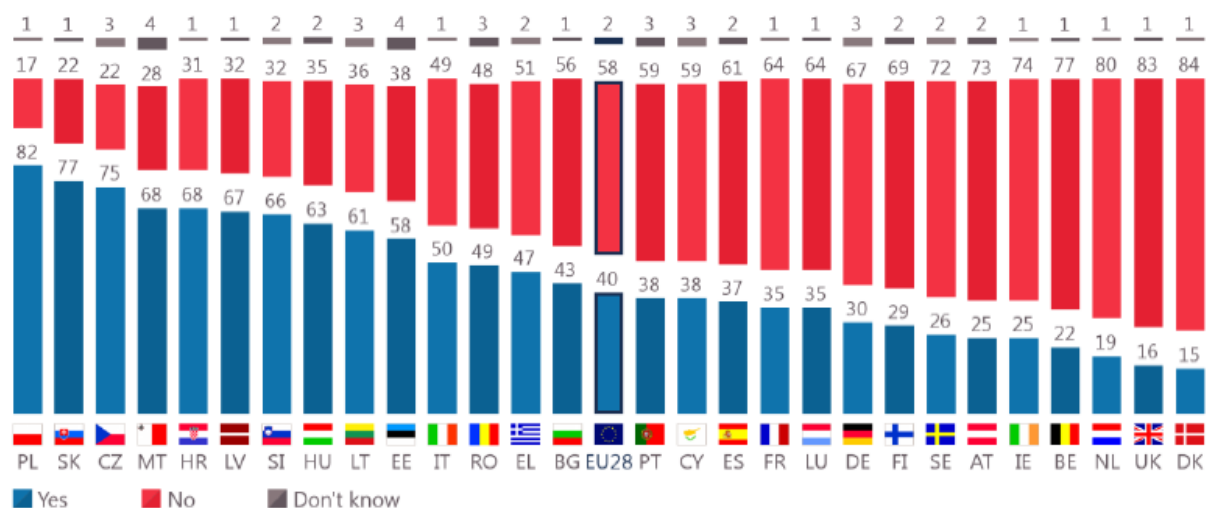
Grafikon 8. Poznavanje projekata koje financira EU, 2010.-2019.

Izvor: Europska komisija (2019a.) Flash Eurobarometer 480, Citizens awareness and perceptions of EU regional policy. Report, str. 10. Dostupno na: <https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/survey/getsurveydetail/instruments/flash/surveyky/2227> [Pristupljeno: 20. rujna 2020.]

Prema grafičkom prikazu, vidljivo je kako većina ispitanika nije upoznata s projektima EU glede regionalne politike. Situacija se uspoređujući s 2010. godinom, nije značajno mijenjala. U nastavku slijedi grafički prikaz istog prema državama članicama (Grafikon 9).

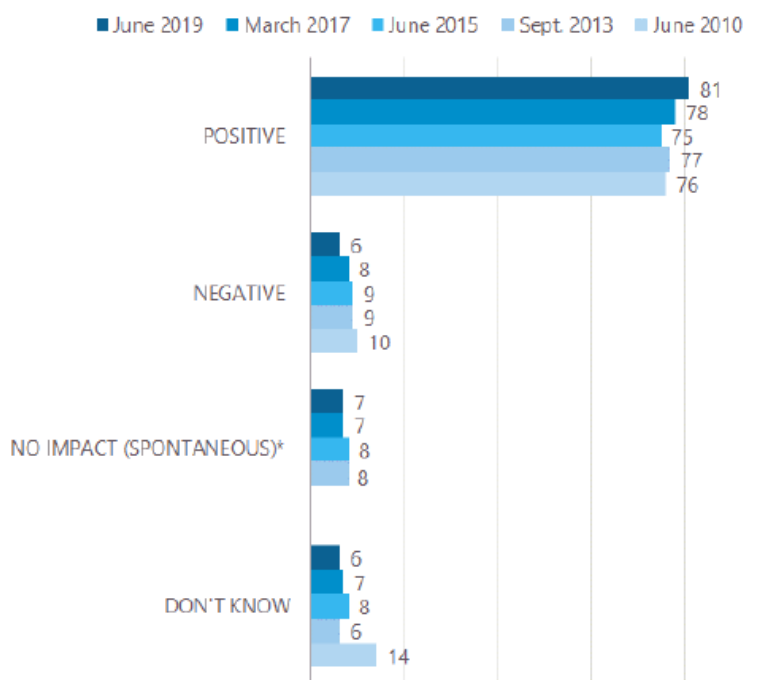
Grafikon 9. Poznavanje projekata koje financira EU prema zemljama, 2019.

Izvor: Europska komisija (2019a.) Flash Eurobarometer 480, Citizens awareness and perceptions of EU regional policy. Report, str. 10. Dostupno na: <https://ec.europa.eu/comfrontoffice/publicopinion/index.cfm/survey/getsurveydetail/instruments/flash/surveyky/2227> [Pristupljeno: 20. rujna 2020.]

Tri zemlje u kojoj su ispitanici najviše upoznati s projektima jesu redom Poljska (PL), Slovačka (SK) i Češka (CZ). Najmanje su upoznati u Danskoj (DK), Ujedinjenom Kraljevstvu (UK) i Nizozemskoj (NL). Većina ispitanika smatra kako su pozitivni utjecaji implementacije projekata (Grafikon 10).

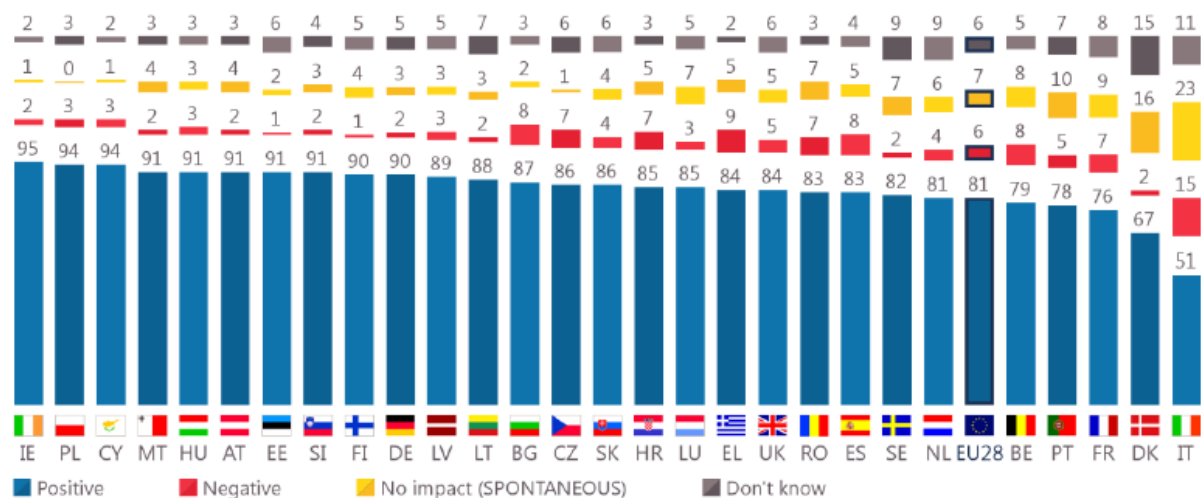
Grafikon 10. Pozitivan ili negativan utjecaj projekata na razvoj grada ili regije, 2010.-2019.

Izvor: Europska komisija (2019a.) Flash Eurobarometer 480, Citizens awareness and perceptions of EU regional policy. Report, str. 14. Dostupno na: <https://ec.europa.eu/comfrontoffice/publicopinion/index.cfm/survey/getsurveydetail/instruments/flash/surveyky/2227> [Pristupljeno: 20. rujna 2020.]

Mišljenje o negativnom utjecaju se smanjuje, dok se pozitivan utjecaj povećava kroz godine. Uz to, smanjuje se broj ispitanika koji ne znaju imaju li projekti pozitivan ili negativan utjecaj. U nastavku slijedi grafički prikaz istog prema zemljama (Grafikon 11).

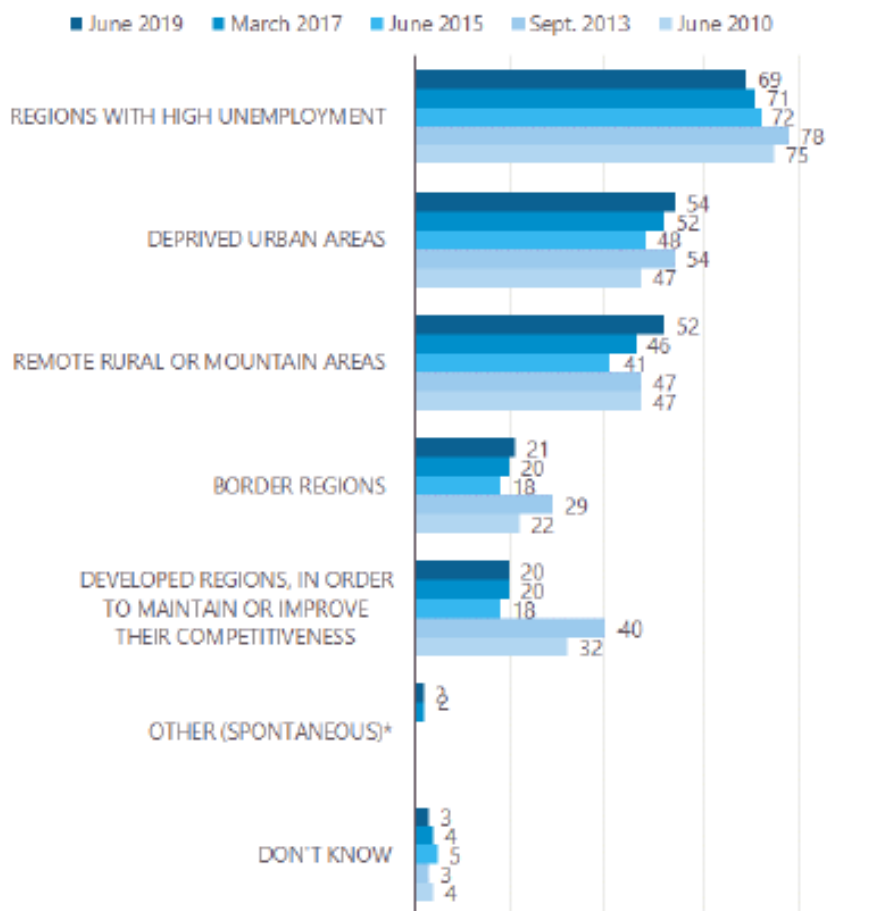
Grafikon 11. Pozitivan ili negativan utjecaj projekata na razvoj grada ili regije prema zemljama, 2019.

Izvor: Europska komisija (2019a.) Flash Eurobarometer 480, Citizens awareness and perceptions of EU regional policy. Report, str. 15. Dostupno na: <https://ec.europa.eu/comfrontoffice/publicopinion/index.cfm/survey/getsurveydetail/instruments/flash/surveyky/2227> [Pristupljeno: 20. rujna 2020.]

Najnegativniji su ispitanici Italije (IT), Danske (DK) i Francuske (FR). S druge strane, najpozitivniji su ispitanici Irske (IE), Poljske (PL) i Cipra (CY). U nastavku slijedi grafički prikaz ciljnih regija za ulaganje na osnovu regionalne politike EU (Grafikon 12).

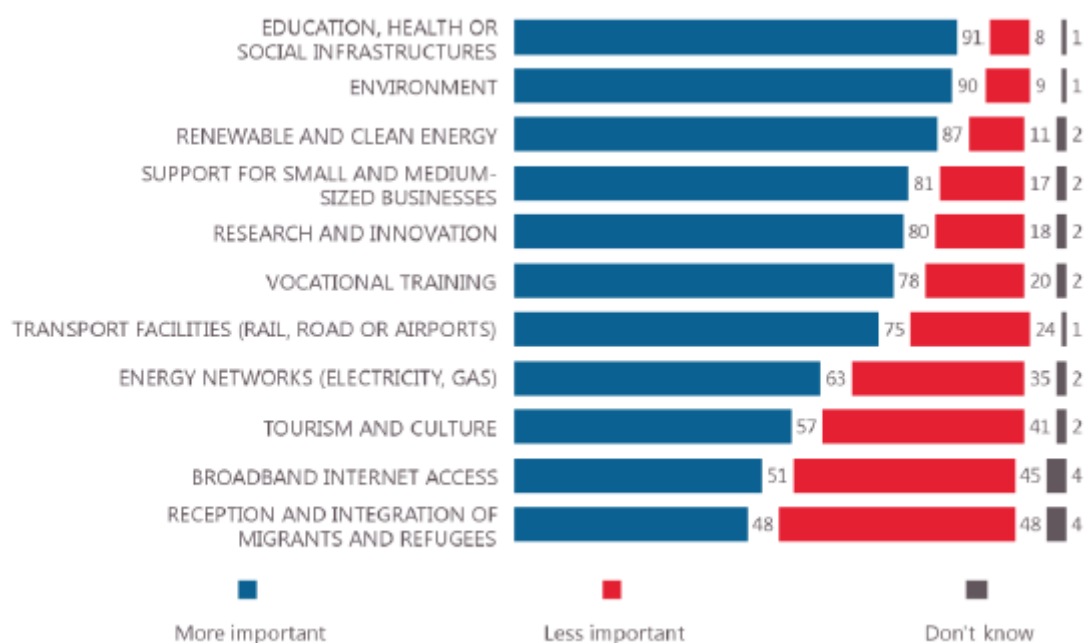
Grafikon 12. Ciljne regije za ulaganja na osnovu regionalne politike EU, 2010.-2019.

Izvor: Europska komisija (2019a.) Flash Eurobarometer 480, Citizens awareness and perceptions of EU regional policy. Report, str. 44. Dostupno na: <https://ec.europa.eu/comfrontoffice/publicopinion/index.cfm/survey/getsurveydetail/instruments/flash/surveyky/2227> [Pristupljeno: 20. rujna 2020.]

Najviše ispitanika smatra kako je potrebno ulagati u regije s najvećom nezaposlenošću. Nezaposlenost je globalni problem. Hrvatska je primjer zemlje koja se već niz godina bori s velikim brojem nezaposlenih. Prema mišljenju autorice, najveći je problem taj što je visoka stopa nezaposlenosti mladih. Nadalje, nedovoljno se promiče koncept cjeloživotnog učenja. Prvenstveno, potrebno je zagovarati takve programe i općenito raditi na poboljšanju obrazovanja. Više obrazovanje doprinosi i boljem i bržem zapošljavanju. U nastavku slijedi grafički prikaz ulaganja prema kategorijama (Grafikon 13).

Grafikon 13. Najvažnija ulaganja prema kategorijama, 2019.

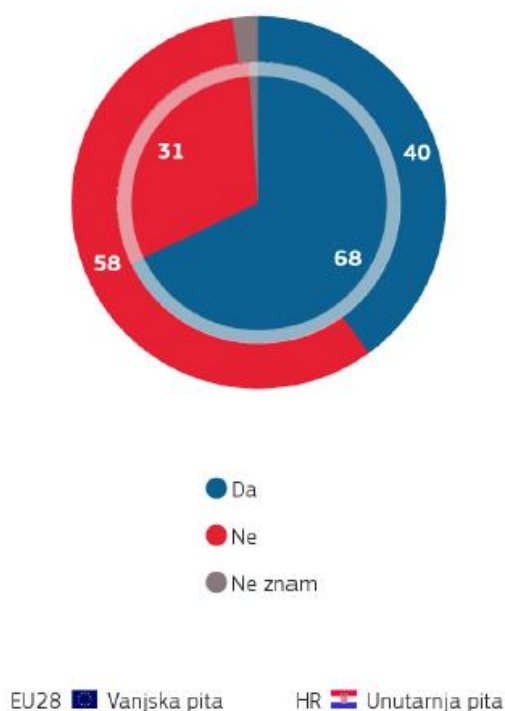
Izvor: Europska komisija (2019a.) Flash Eurobarometer 480, Citizens awareness and perceptions of EU regional policy. Report, str. 49. Dostupno na: <https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/survey/getsurveydetail/instruments/flash/surveyky/2227> [Pristupljeno: 20. rujna 2020.]

Prema grafičkom prikazu, vidljivo je kako ispitanici smatraju da su najvažnije kategorije za ulaganje edukacija, zdravstvo i socijalna politika. Na zadnjem mjestu nalazi se prihvat i integracija migranata i izbjeglica. Prema mišljenju autorice, građani općenito imaju otpor prema migrantima i izbjeglicama, što bi trebalo promijeniti. U svakom slučaju, pozitivno je što ispitanici prepoznaju važnost edukacije, zdravstva i socijalne politike. Što se tiče socijalne politike, među članicama EU postoje znatne razlike u sadašnjem stanju i mjerama za smanjivanje siromaštva i poboljšanje socijalne uključenosti, kao i općem stavu o ulozi države i politici socijalne skrbi. Značenje i djelovanje socijalne politike ima veliki utjecaj na građane i društvo općenito. Razvojem socijalne politike omogućen je bolji životni standard, potrebitima su omogućena prava koja olakšavaju trenutno stanje u kojima se nalaze te isto tako svi imaju bolje mogućnosti poboljšati svoj položaj u društvu. Upravo zato treba doista ulagati u navedena područja. U nastavku slijedi analiza rezultata istraživanja za Hrvatsku.

5.2.2. Rezultati za Republiku Hrvatsku

Za jasniju predodžbu percepcije u Hrvatskoj, prikazuje se detaljnije analiza dobivenih rezultata istraživanja za ispitanike iz Hrvatske. U nastavku slijedi grafički prikaz poznavanja projekata koje financira EU, prema istraživanju u 2019. godini (Grafikon 14).

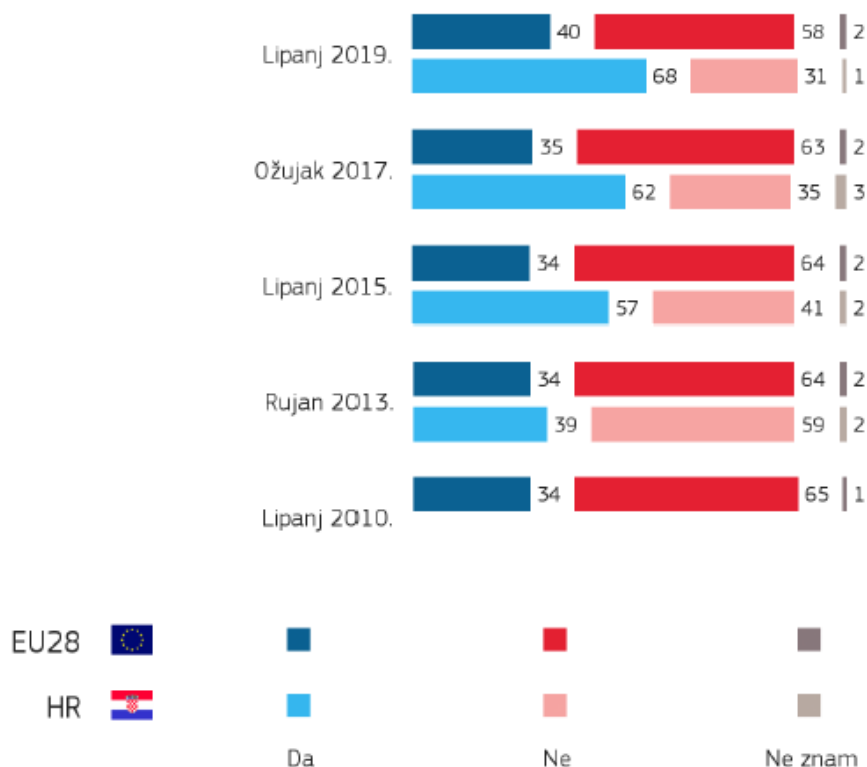
Grafikon 14. Svijest građana o regionalnoj politici EU-a i percepcija te politike. Poznavanje projekata koje financira EU, 2019.

Izvor: Europska komisija (2019b.) Flash Eurobarometar 480. Svijest građana o regionalnoj politici EU-a i percepcija te politike, str. 1. Dostupno na: <https://ec.europa.eu/comfrontoffice/publicopinion/index.cfm/survey/getsurveydetail/instruments/flash/surveyky/2227> [Pristupljeno: 20. rujna 2020.]

Prema grafičkom prikazu, vidljivo je da većina ispitanika poznaje projekte koji se financiraju iz EU, na njihovom području. Pohvalno je što većina ispitanika poznaje projekte što dijelom govori o tome kako ih ta tematika zanima. U nastavku slijedi grafički prikaz poznavanja projekata koje financira EU u razdoblju od 2010. do 2019. godine (Grafikon 15).

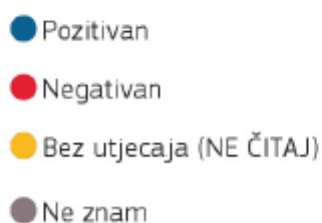
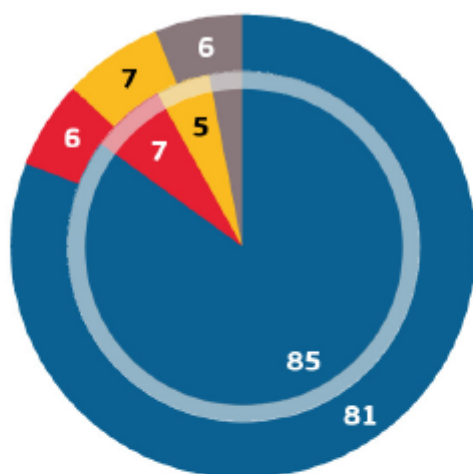
Grafikon 15. Svijest građana o regionalnoj politici EU-a i percepcija te politike. Poznavanje projekata koje financira EU, 2010.-2019.

Izvor: Europska komisija (2019b.) Flash Eurobarometar 480. Svijest građana o regionalnoj politici EU-a i percepcija te politike, str. 1. Dostupno na: <https://ec.europa.eu/comfrontoffice/publicopinion/index.cfm/survey/getsurveydetail/instruments/flash/surveyky/2227> [Pristupljeno: 20. rujna 2020.]

Prema grafičkom prikazu, vidljivo je kako raste poznavanje projekata građana Hrvatske kroz godine. U istraživanju 2010. godine, Hrvatska nije sudjelovala s obzirom na to da tada još uvijek nije bila članica EU. U nastavku slijedi grafički prikaz o pozitivnom, odnosno negativnom utjecaju projekata na razvoj grada ili regije (Grafikon 16).

Grafikon 16. Svijest građana o regionalnoj politici EU-a i percepcija te politike. Pozitivan ili negativan utjecaj na razvoj grada ili regije, 2019.

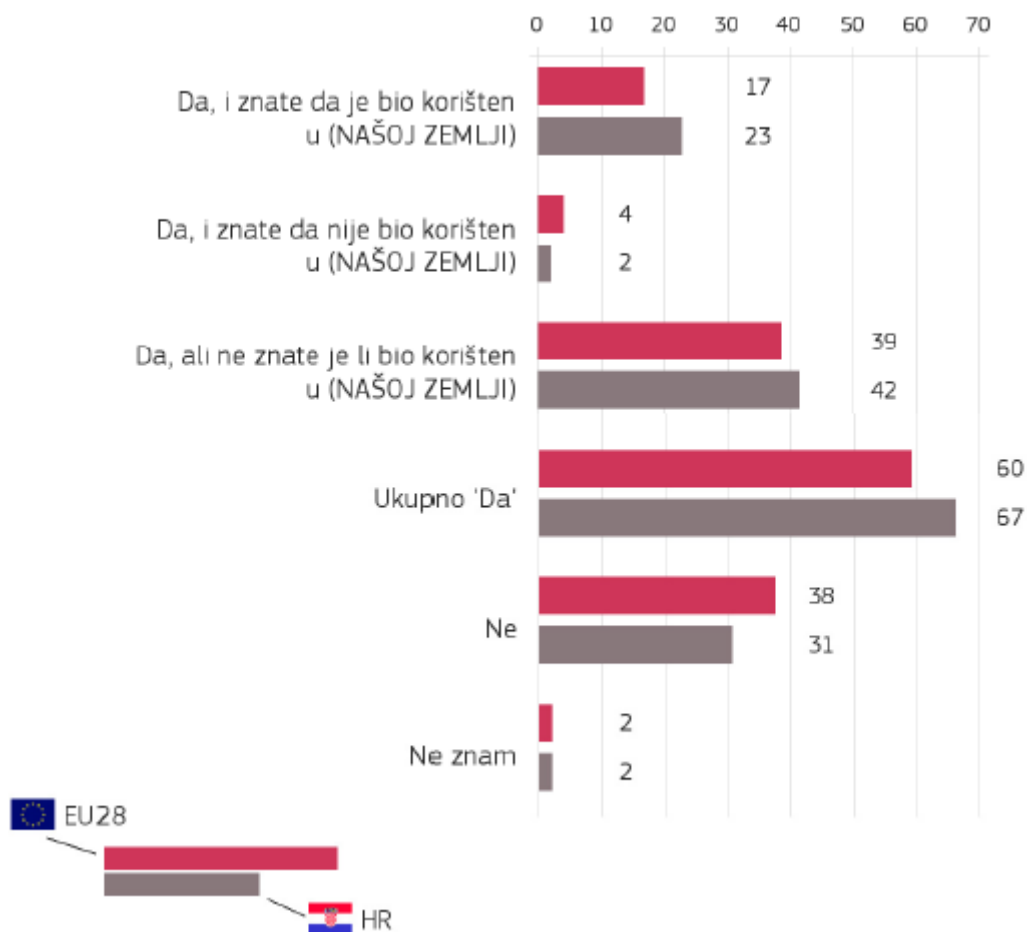

EU28 Vanjska pita HR Unutarnja pita

Izvor: Europska komisija (2019b.) Flash Eurobarometar 480. Svijest građana o regionalnoj politici EU-a i percepcija te politike, str. 1. Dostupno na: <https://ec.europa.eu/comfrontoffice/publicopinion/index.cfm/survey/getsurveydetail/instruments/flash/surveyky/2227> [Pristupljeno: 20. rujna 2020.]

Prema grafičkom prikazu, vidljivo je kako većina ispitanika smatra da je utjecaj projekata pozitivan. U svakom slučaju, svako je ulaganje dobrodošlo i sigurno je kako u konačnici donosi boljitku grada ili regije ako je odgovarajuće usmjereno. Pohvalno je što su to ispitanici prepoznali. U nastavku slijedi grafički prikaz poznavanja Fonda solidarnosti EU-a (Grafikon 17).

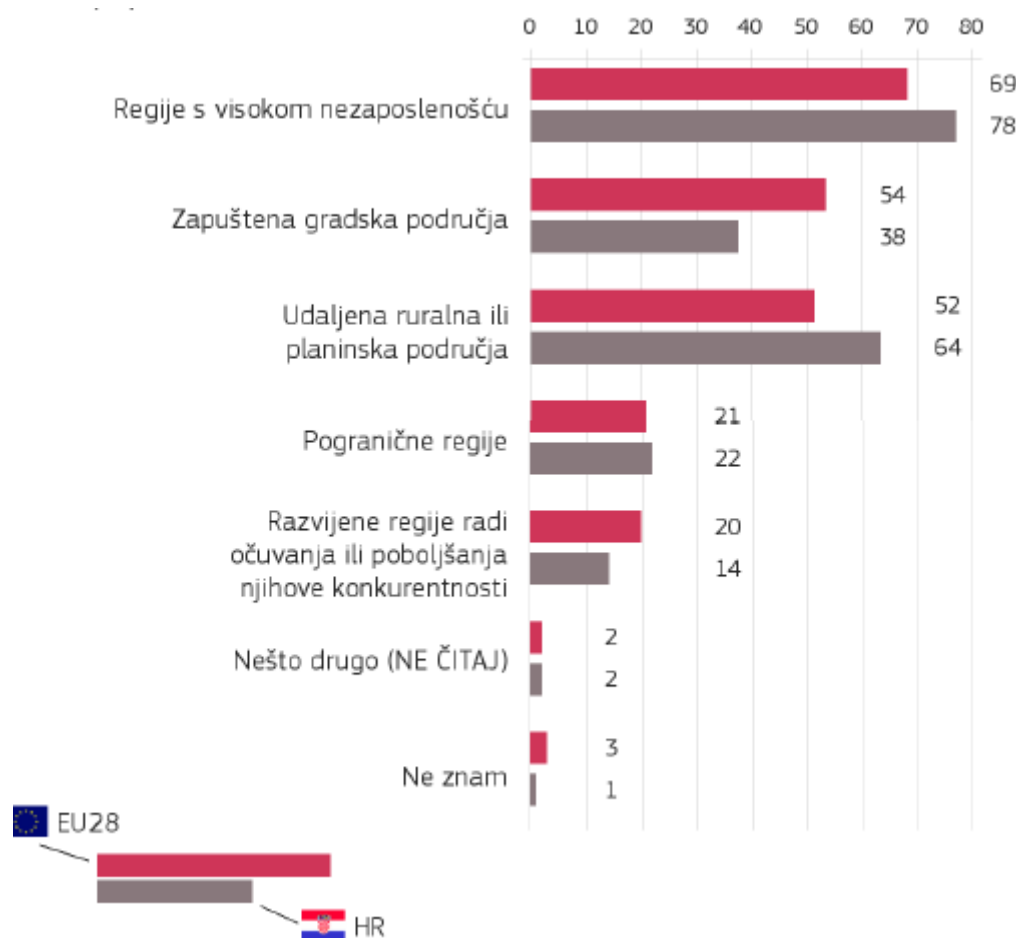
Grafikon 17. Svijest građana o regionalnoj politici EU-a i percepcija te politike. Poznavanje Fonda solidarnosti EU-a kao odgovora na prirodne katastrofe, 2019.

Izvor: Europska komisija (2019b.) Flash Eurobarometar 480. Svijest građana o regionalnoj politici EU-a i percepcija te politike, str. 1. Dostupno na: <https://ec.europa.eu/comfrontoffice/publicopinion/index.cfm/survey/getsurveydetail/instruments/flash/surveyky/2227> [Pristupljeno: 20. rujna 2020.]

Većina ispitanika odgovorila je kako poznaje Fond solidarnosti, no ne znaju je li bio korišten u njihovoj zemlji. Autorica predlaže jasnije predstavljanje fondova i koristi koje oni donose. U nastavku slijedi grafički prikaz ciljnih regija za ulaganje na osnovu regionalne politike EU (Grafikon 18).

Grafikon 18. Svijest građana o regionalnoj politici EU-a i percepcija te politike. Ciljne regije za ulaganja na osnovu regionalne politike EU, 2019.

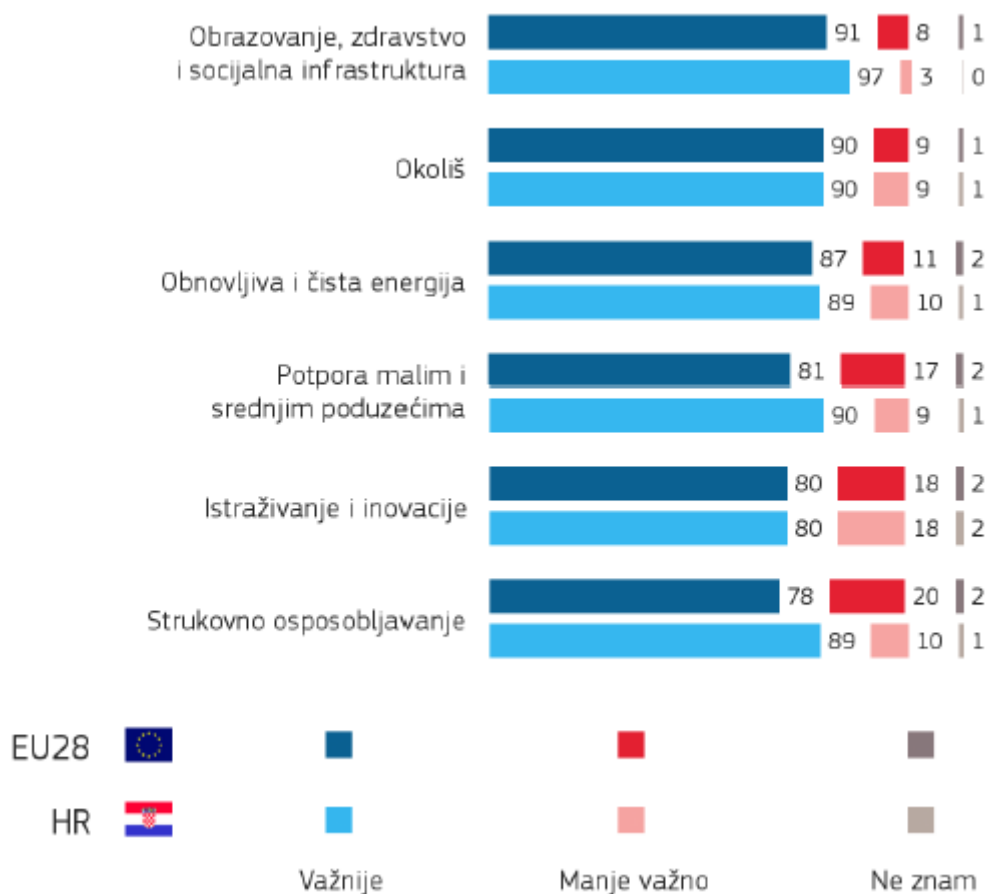

Izvor: Europska komisija (2019b.) Flash Eurobarometar 480. Svijest građana o regionalnoj politici EU-a i percepcija te politike, str. 2. Dostupno na: <https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/survey/getsurveydetail/instruments/flash/surveyky/2227> [Pristupljeno: 20. rujna 2020.]

Prema rezultatima istraživanja, vidljivo je kako većina ispitanika smatra da se najviše treba ulagati u regije s visokom nezaposlenošću. U kolovozu 2020. godine registrirana nezaposlenost iznosila je 151.368 osoba u Hrvatskoj.⁴⁹ Hrvatska se bori već niz godina s velikom nezaposlenošću. Kao što je ranije navedeno, potrebno je raditi na smanjivanju broja nezaposlenih mladih osoba i ulaganju u njihovo daljnje obrazovanje. U nastavku slijedi grafički prikaz o percepciji najvažnijih ulaganja prema kategorijama (Grafikon 19).

⁴⁹ Hrvatski zavod za zapošljavanje (2020.) Statistika tržišta rada - otvoreni podaci. Dostupno na: <https://www.hzz.hr/statistika/> [Pristupljeno: 20. rujna 2020.]

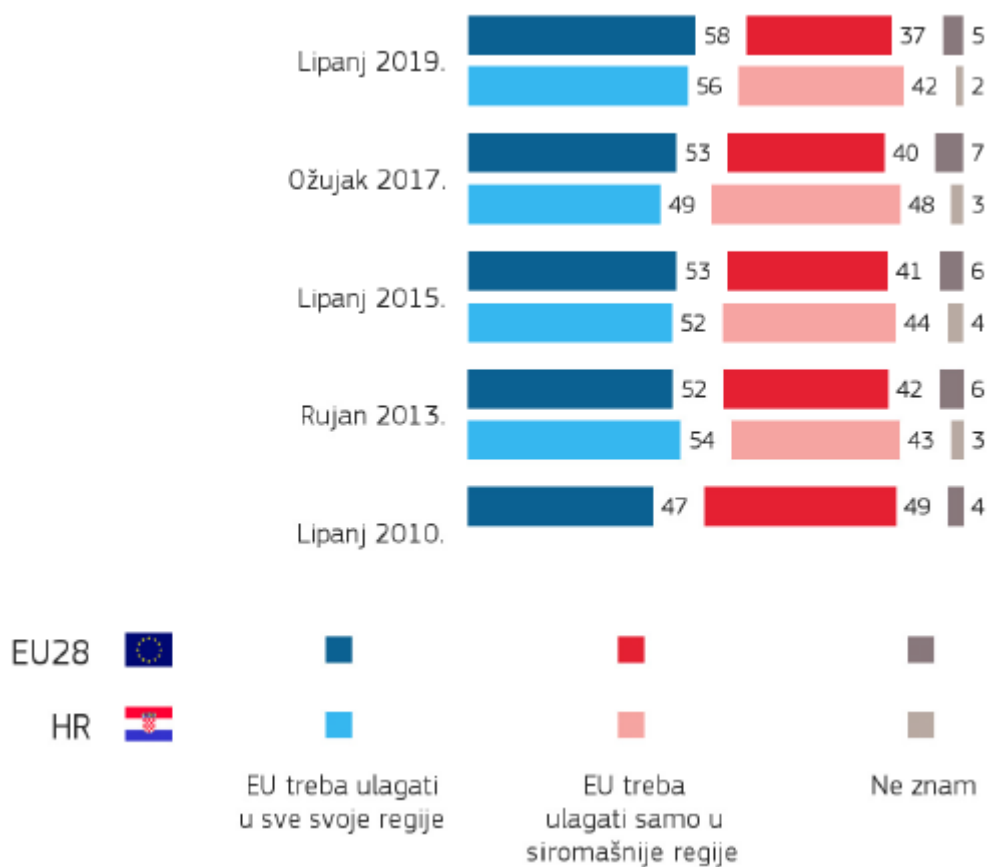
Grafikon 19. Svijest građana o regionalnoj politici EU-a i percepcija te politike. Najvažnija ulaganja prema kategorijama, 2019.

Izvor: Europska komisija (2019b.) Flash Eurobarometar 480. Svijest građana o regionalnoj politici EU-a i percepcija te politike, str. 2. Dostupno na: <https://ec.europa.eu/comfrontoffice/publicopinion/index.cfm/survey/getsurveydetail/instruments/flash/surveyky/2227> [Pristupljeno: 20. rujna 2020.]

Najveći broj ispitanika kao najvažniju kategoriju izdvojio je obrazovanje, zdravstvo i socijalnu infrastrukturu. Na posljednjem mjestu nalazi se strukovno osposobljavanje. Prema trenutnoj situaciji u kojoj se cijeli svijet, pa tako i Hrvatska nalazi, rast na području svih kategorija, a posebno socijalne politike još uvijek će biti veoma usporen i težak. U nastavku slijedi grafički prikaz o percepciji prioritetnih područja ulaganja, odnosno potrebi ulaganja u sve regije ili usmjeravanja na najsiromašnije regije (Grafikon 20).

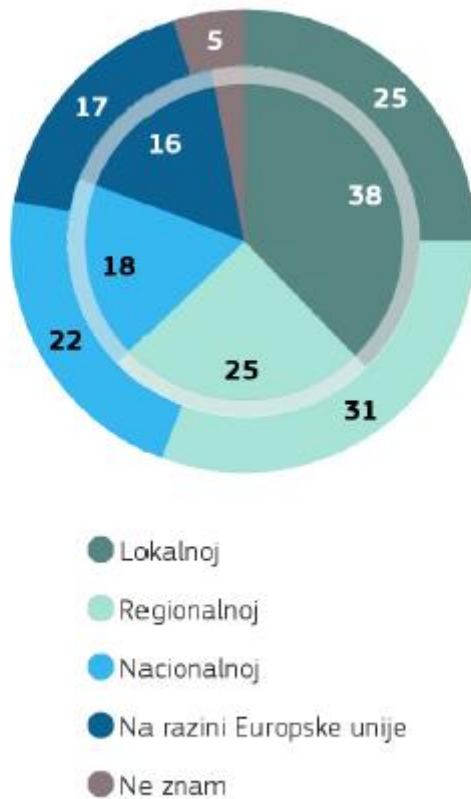
Grafikon 20. Svijest građana o regionalnoj politici EU-a i percepcija te politike. Nastavak ulaganja u sve regije ili usmjeravanje na najsiromašnije regije, 2019.

Izvor: Europska komisija (2019b.) Flash Eurobarometar 480. Svijest građana o regionalnoj politici EU-a i percepcija te politike, str. 2. Dostupno na: <https://ec.europa.eu/comfrontoffice/publicopinion/index.cfm/survey/getsurveydetail/instruments/flash/surveyky/2227> [Pristupljeno: 20. rujna 2020.]

Većina ispitanika smatra kako EU treba ulagati u sve svoje regije. Autorica dijeli isto mišljenje kao većina ispitanika. Potrebno je kontinuirano istraživati stanje glede svih regija i usmjeriti se na najkritičnije, no potrebno je voditi računa o svim regijama. U nastavku slijedi grafički prikaz rezultata o percepciji razine donošenja odluka o projektima regionalne politike EU (Grafikon 21).

Grafikon 21. Svijest građana o regionalnoj politici EU-a i percepcija te politike. Razina donošenja odluka o projektima regionalne politike EU, 2019.

EU28 Vanjska pita HR Unutarnja pita

Izvor: Europska komisija (2019b.) Flash Eurobarometar 480. Svijest građana o regionalnoj politici EU-a i percepcija te politike, str. 2. Dostupno na: <https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/survey/getsurveydetail/instruments/flash/surveyky/2227> [Pristupljeno: 20. rujna 2020.]

Prema grafičkom prikazu, vidljivo je kako se najviše odgovora odnosi na lokalnu razinu. Nakon toga, slijedi regionalna razina, nacionalna razina te razina EU. Lokalne zajednice nipošto se ne smiju zanemariti i potrebno im je dodijeliti odgovarajuće ovlasti.

6. ZAKLJUČAK

Jedno od važnijih područja EU-a je kohezijska politika. Kohezijska politika utemeljena je Ugovorom o funkcioniranju EU. Ona za cilj ima smanjenje nejednakosti između regija i država članica. Kohezijska politika usmjerena je na područja koja će EU pomoći u suočavanju s izazovima i u lakšem praćenju promjena na tržištu. Osnovna je svrha kohezijske politike smanjiti značajne gospodarske, socijalne i teritorijalne razlike koje postoje između regija EU, ali i jačati globalnu konkurentnost europskog gospodarstva.

Od 1973. godine europske institucije naručuju redovita istraživanja javnog mijenja. To je takozvani Eurobarometar. Istraživanje se provodi u svim zemljama članicama EU. Istraživanje Eurobarometra iz 2019. godine o informiranosti i predodžbama građana o regionalnoj politici pokazuje da velika većina Europljana vjeruje da projekti financirani sredstvima EU-a imaju pozitivan učinak na njihov život. Potrebno je aktivno sudjelovati u regionalnom razvoju, raditi na unaprjeđenju kvalitete života te efikasno koristiti fondove koji su na raspolaganju. U radu je potvrđeno da je važno provoditi istraživanja mišljenja javnosti kako bi koristi primjene kohezijske politike bile vidljive i kako bi učinci bili što veći. Korisno je povezati analizu percepcije s kvantitativnim pokazateljima jer se time dobiva cjelovita slika o kohezijskoj politici.

Europska komisija predstavila je 2019. godine posljednje izvješće o svijesti i percepciji građana o regionalnoj politici EU. U duljem razdoblju promatranja, prema dobivenim rezultatima, može se zaključiti kako su pozitivna stajališta ispitanika glede ulaganja u regionalnu politiku. U Hrvatskoj su, kao i na razini EU ispitanici prepoznali važnost ulaganja u obrazovanje, zdravstvo i socijalnu politiku. Ispitanici su i na razini EU i na razini Hrvatske mišljenja kako su projekti pozitivni te da će u konačnici doprinijeti regionalnom razvoju. Prema mišljenju autorice, potrebno je građane više upoznati s dostupnim sredstvima i fondovima koji stoje na raspolaganju te koristima primjene kohezijske politike EU-a.

POPIS LITERATURE

Internet izvori:

1. Europska komisija (2014.) Kohezijska politika 2014.-2020., Dobivanje zamaha. Panorama. br. 48. Dostupno na: http://ec.europa.eu/regional_policy/information/panorama/index_hr.cfm [Pristupljeno: 15. kolovoza 2020.]
2. Europska komisija (2017a.) Moja regija, moja Europa, naša budućnost. Sedmo izvješće o gospodarskoj, socijalnoj i teritorijalnoj koheziji. Luxembourg: Ured za publikacije Europske unije. Dostupno na: http://ec.europa.eu/regional_policy/hr/information/cohesion-report/ [Pristupljeno: 19. kolovoza 2020.]
3. Europska komisija (2017b.) Najnoviji podaci Eurobarometra pokazuju da se percepcija građana o regionalnoj politici EU-a povećava. Dostupno na: https://ec.europa.eu/regional_policy/hr/newsroom/news/2017/06/29-06-2017-citizens-perception-of-eu-regional-policy-on-the-rise-latest-eurobarometer-shows [Pristupljeno: 20. kolovoza 2020.]
4. Europska komisija (2018a.) Eurostat, NUTS – Nomenclature of territorial units for statistic. Dostupno na: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/nuts/background> [Pristupljeno: 11. rujna 2020.]
5. Europska komisija (2018b.) Javno mnijenje u Europskoj uniji za 2017. godinu. Dostupno na: <http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion> [Pristupljeno: 20. kolovoza 2020.]
6. Europska komisija (2019a.) Flash Eurobarometer 480, Citizens awareness and perceptions of EU regional policy. Report. Dostupno na: https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/survey/getsurvey_detail/instruments/flash/surveyky/2227 [Pristupljeno: 20. rujna 2020.]
7. Europska komisija (2019b.) Flash Eurobarometar 480. Svijest građana o regionalnoj politici EU-a i percepcija te politike. Dostupno na: https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/survey/getsurvey_detail/instruments/flash/surveyky/2227 [Pristupljeno: 20. rujna 2020.]
8. Europska komisija (2019c.) Proračun EU-a: Komisija pridonosi pripremi novih kohezijskih programa Indeksom regionalne konkurentnosti i Eurobarometrom.

- Dostupno na: https://ec.europa.eu/regional_policy/hr/newsroom/news/2019/10/10-07-2019-eu-budget-commission-helps-prepare-new-cohesion-programmes-with-regional-competitiveness-index-and-eurobarometer [Pristupljeno: 20. kolovoza 2020.]
9. Europska komisija (2020a.) Je li moja regija obuhvaćena nekim ciljem?. Dostupno na: https://ec.europa.eu/regional_policy/hr/policy/how/is-my-region-covered/ [Pristupljeno: 15. kolovoza 2020.]
 10. Europska komisija (2020b.) Kohezijska politika prihvatljivosti 2014.-2020. Dostupno na: https://ec.europa.eu/regional_policy/hr/policy/how/is-my-region-covered/ [Pristupljeno: 15. kolovoza 2020.]
 11. Europska komisija (2020c.) Načela regionalne politike. Dostupno na: https://ec.europa.eu/regional_policy/hr/policy/how/principles/ [Pristupljeno: 15. kolovoza 2020.]
 12. Europska komisija (2020d.) Programiranje i provedba. Dostupno na: https://ec.europa.eu/regional_policy/hr/policy/how/stages-step-by-step/ [Pristupljeno: 11. rujna 2020.]
 13. Europska komisija (2020e.) Pojmovnik – Teritorijalna kohezija. Dostupno na: https://ec.europa.eu/regional_policy/hr/policy/what/glossary/t/territorial-cohesion [Pristupljeno: 19. rujna 2020.]
 14. Europski parlament (2018.) Rezultati Eurobarometra - istraživanje javnog mnijenja bilježi rekordnu potporu Europskoj uniji unatoč Brexitu. Dostupno na: https://www.europarl.europa.eu/croatia/hr/za-medije/press_releases/eurobarometer_2018.html [Pristupljeno: 12. rujna 2020.]
 15. Europski parlament (2020.) Što je to Eurobarometar?. Dostupno na: <https://www.europarl.europa.eu/at-your-service/hr/be-heard/eurobarometer> [Pristupljeno: 20. kolovoza 2020.]
 16. Europska unija (2020.) Ciljevi i vrijednosti EU-a. Dostupno na: https://europa.eu/european-union/about-eu/eu-in-brief_hr [Pristupljeno: 17. kolovoza 2020.]
 17. Eurostat (2020.) Zaposlenost – godišnja statistika. Dostupno na: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Employment_statistics/hr#Pove.C4.87ava_se_zapo

- [slenost starijih.2C a zaposlenost mladih je u padu](#) [Pristupljeno: 20. rujna 2020.]
18. Hrvatski zavod za zapošljavanje (2020.) Statistika tržišta rada - otvoreni podaci. Dostupno na: <https://www.hzz.hr/statistika/> [Pristupljeno: 20. rujna 2020.]
19. Ministarstvo uprave Republike Hrvatske (2020.) Kako se provodi regionalna i kohezijska politika Europske unije?. Dostupno na: <https://uprava.gov.hr/kako-se-provodi-regionalna-i-kohezijska-politika-europske-unije-14031/14031> [Pristupljeno: 17. kolovoza 2020.]
20. Plavi ured (2020.) Što je kohezijska politika EU?. Dostupno na: <https://plaviured.hr/sto-kohezijska-politika-eu/> [Pristupljeno: 15. kolovoza 2020.]
21. Strukturni fondovi (2020a.) EU fondovi. Kohezijska politika. Dostupno na: <https://strukturnifondovi.hr/eu-fondovi/> [Pristupljeno: 17. kolovoza 2020.]
22. Strukturni fondovi (2020b.) Europa 2020, Europska strategija za pametan, održiv i uključiv rast. Dostupno na: <https://strukturnifondovi.hr/wp-content/uploads/2017/03/Strategija-EUROPA-2020.-hr.pdf> [Pristupljeno: 17. kolovoza 2020.]
23. The authoritative source for independent research on UK-EU relations. UK in a Changing Europe (2020.) What is the Spitzenkandidat process?. Dostupno na: <https://ukandeu.ac.uk/the-facts/what-is-the-spitzenkandidat-process/> [Pristupljeno: 30. rujna 2020.]

Ostale publikacije:

1. Maleković, S., Puljiz, J. i Keser, I. (2018.): Utjecaj kohezijske politike na regionalnu politiku i razvoj Hrvatske, Zagreb: Institut za razvoj i međunarodne odnose – IRMO
2. Savić, Z., Bukovac, S., Spahić, I. i Bobek, I. (2015.): KOHEZIJSKA POLITIKA EUROPSKE UNIJE I HRVATSKA 2014. - 2020., Vodič kroz strateški okvir i pregled mogućnosti financiranja, Zagreb: Hrvatska gospodarska komora

POPIS SLIKA

Slika 1. Ciljevi Europske unije.....	4
Slika 2. Ciljevi kohezijske politike Europske unije.....	5
Slika 3. Načela kohezijske politike Europske unije	6
Slika 4. Prihvatljivost za financiranje iz strukturnih fondova Europske unije, 2014.-2020.	8
Slika 5. Prihvatljivost za financiranje iz Kohezijskog fonda u EU, 2014.-2020.....	9
Slika 6. Ciljevi Europa 2020.....	11
Slika 7. Razine NUTS regija	14
Slika 8. Planirana raspodjela sredstava u okviru kohezijske politike EU prema ciljevima	15
Slika 9. Fondovi kohezijske politike Europske unije.....	16
Slika 10. Uspješnost regionalnih inovacija, 2017.....	23
Slika 11. Područja istraživanja Eurobarometra	30

POPIS TABLICA

Tablica 1. Strategija Europa 2020. i Hrvatska.....	12
Tablica 2. Kriterij broja stanovnika za razine prema NUTS-u	13
Tablica 3. Nezaposlenost mladih, osobe koje nisu u sustavu zapošljavanja, obrazovanja ili obuke (15–24) te sudjelovanje u obrazovanju i obuci (25–64) prema kategoriji regija, 2008.–2016.....	25
Tablica 4. Najpozitivnija postignuća Europske unije, Eurobarometar 2017.	32
Tablica 5. Vrijednosti koje najbolje predstavljaju Europsku uniju, Eurobarometar 2017.	33

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1. Financiranje u okviru kohezijske politike kao procijenjeni udio javnih ulaganja, 2015.–2017.	20
Grafikon 2. Koeficijent varijacije BDP-a po stanovniku, stopa zaposlenosti (20–64) i stopa nezaposlenosti u regijama NUTS 2 EU-28, 2000.–2016. (indeksi 2000 = 100)	21
Grafikon 3. Rast BDP-a po stanovniku u stvarnim okvirima, EU-28, 2001.–2018. ...	22

Grafikon 4. Prirodna promjena i neto migracija u EU-28, 1960.–2015.....	24
Grafikon 5. Stopa zaposlenosti prema razini obrazovanja u dobi od 20 do 64 godine, 2005.-2019., niska razina obrazovanja.....	26
Grafikon 6. Udio otpada na odlagalištima u odabranim državama članicama EU-a, 2014.....	28
Grafikon 7. Udio obnovljive energije u konačnoj bruto potrošnji energije, 2006. i 2015. te cilj u 2020.	28
Grafikon 8. Poznavanje projekata koje financira EU, 2010.-2019.....	36
Grafikon 9. Poznavanje projekata koje financira EU prema zemljama, 2019.	37
Grafikon 10. Pozitivan ili negativan utjecaj projekata na razvoj grada ili regije, 2010.-2019.....	38
Grafikon 11. Pozitivan ili negativan utjecaj projekata na razvoj grada ili regije prema zemljama, 2019.	39
Grafikon 12. Ciljne regije za ulaganja na osnovu regionalne politike EU, 2010.-2019.	40
Grafikon 13. Najvažnija ulaganja prema kategorijama, 2019.....	41
Grafikon 14. Svijest građana o regionalnoj politici EU-a i percepcija te politike. Poznavanje projekata koje financira EU, 2019.	42
Grafikon 15. Svijest građana o regionalnoj politici EU-a i percepcija te politike. Poznavanje projekata koje financira EU, 2010.-2019.....	43
Grafikon 16. Svijest građana o regionalnoj politici EU-a i percepcija te politike. Pozitivan ili negativan utjecaj na razvoj grada ili regije, 2019.	44
Grafikon 17. Svijest građana o regionalnoj politici EU-a i percepcija te politike. Poznavanje Fonda solidarnosti EU-a kao odgovora na prirodne katastrofe, 2019. ...	45
Grafikon 18. Svijest građana o regionalnoj politici EU-a i percepcija te politike. Ciljne regije za ulaganja na osnovu regionalne politike EU, 2019.	46
Grafikon 19. Svijest građana o regionalnoj politici EU-a i percepcija te politike. Najvažnija ulaganja prema kategorijama, 2019.....	47
Grafikon 20. Svijest građana o regionalnoj politici EU-a i percepcija te politike. Nastavak ulaganja u sve regije ili usmjeravanje na najsiromašnije regije, 2019.....	48
Grafikon 21. Svijest građana o regionalnoj politici EU-a i percepcija te politike. Razina donošenja odluka o projektima regionalne politike EU, 2019.	49

SAŽETAK

Praćenje rezultata provedbe kohezijske politike značajno je za uspješnu implementaciju i potrebne prilagodbe koji trebaju pridonijeti boljem ostvarivanju ekonomske, socijalne i teritorijalne kohezije. Europska unija (EU), kao raznolika integracija suočena je s brojnim izazovima koji utječu na javno mnijenje. Predmet istraživanja ovog rada odnosi se na analizu percepcije kohezijske politike EU. Cilj je istraživanja predstaviti važnost proučavanja percepcije kohezijske politike EU. Pored toga, u radu se nastoji detaljnije analizirati rezultate procjene percepcije kohezijske politike, temeljem istraživanja javnog mnijenja u državama članicama EU i utvrditi je li se ona mijenjala. Rad se sastoji od šest poglavlja. Nakon uvoda, u drugom su poglavlju analizirane osnovne značajke kohezijske politike. U trećem poglavlju predstavljene su odabrane rezultate provedbe kohezijske politike, a nakon toga slijedi poglavlje o istraživanju javnog mnijenja u EU, dok je u petom poglavlju riječ o istraživanjima percepcije kohezijske politike EU i Hrvatske. U šestom poglavlju iznesen je zaključak. Na temelju istraživanja, rezultati upućuju na povećanje svijesti građana o regionalnoj politici EU-a i pozitivnu percepciju. U Hrvatskoj su, kao i na razini EU, ispitanici prepoznali važnost ulaganja u obrazovanje, zdravstvo i socijalnu politiku. Prema mišljenju autorice, potrebno je građane više upoznati s dostupnim sredstvima i fondovima koji stoje na raspolaganju te koristima kohezijske politike EU-a, kako bi doprinos bio veći.

Ključne riječi: *Europska unija, kohezijska politika, percepcija*

SUMMARY

Monitoring the results of the European Union (EU) cohesion policy is important for successful implementation and the necessary adjustments that should contribute to better achievement of economic, social and territorial cohesion. The EU, as a diverse integration, faces a number of challenges that affect public opinion. The subject of this paper is related to the analysis of the perception of EU cohesion policy. The aim of this thesis is to present the importance of studying the perception of EU cohesion policy. In addition, the paper seeks to analyze in more detail the results of the assessment of the perception of cohesion policy, based on examination of the public opinion in EU member states and to determine whether it has changed. The paper consists of six chapters. After the introduction, the second chapter analyzes the basic features of cohesion policy. The third chapter presents chosen results of the implementation of the EU cohesion policy, followed by the chapter about the examination of the public opinion in the EU, while the fifth chapter presents the investigations of the EU cohesion policy perceptions in the EU and Croatia. The conclusion is presented in the sixth chapter. Based on the research, the results imply on the rising awareness about the EU regional policy and positive perception. In Croatia, as at the EU level, the respondents recognized the importance of investing in education, health and social policy. According to the author, it is necessary to make citizens more familiar with the available opportunities and funds, as well as with the benefits of the EU cohesion policy, to achieve a higher contribution.

Keywords: *European Union, cohesion policy, perception*